ЖАЛНО

ИСТОРИЧЕСКО СЪБИТИЕ

ПО

ДАНИЕТО НА СЕЛО БОЯДЖИКЪ.

(Спомѣнъ отъ 1876 год.)

ОТЪ

Ив. Кр. Златаровъ

(Ученикъ--войникъ въ Сърбско-Българската война)

ИЗДАВА

Ив. Д. Х. Ивановъ

Верѣдъ гласъ писъкъ жаленъ, мѣчьтъ блѣщеше
Отъ звѣрътъ коваренъ гробенъ топъ бучеше
Кръва рѣки жертва дѣтчица невинни
Тревоги безъ милость, о Боже ти силни
Страшни звѣрства бѣха надъ ратникъ и роба
Бояджикъ на пепель, падна лѣжи в гроба.

СЛИВЕНЪ
Печатница на в. „Българско Знаме“
1886

Издатела си запазва правото за прѣпечатване.

БОЯДЖИКЪ

Поклонъ прѣдъ тебъ храбро, село великанско!
Жертва не бивала, иго Ватиканско.
Плачь, сьлзи надгробни, не видѣ ликътъ ти.
Прахъ ти свяшенъ спомень, поклонъ по смьртьта ти.
Отъ топъ, пушка, сабля, рани ти понесе
Буйни, злобни мжки, поганцътъ ти нанесе
Дивъ бѣсъ, демонъ лукавъ, синь твой Шефкетъ.-паша
Ударъ грозенъ мраченъ, притърпя въвъ часа.
О! любезно селце, заспа с'мжки страшни,
Отъ паша злодѣйца, рани ти ужасни.
Глухъ вѣчь звонъ на храма, писъкъ свяшенъ жаленъ
Нѣмъ и мъртавъ сега, твоя ликъ печаленъ.
История имашъ жална, и отъ туй врѣме
Трагедий страшни, чете твойто племе.
Страдалче невинно, загина жестоко,
Въ кръвь, огънь и пушъкъ, бѣ поле широко.
Злобна ржка тури, край животъ невиненъ.
В'робство, мжки яремъ, животъ твой безсиленъ.
Заспа в'гробъ, съсъ мжки, отдихъ ти пр[illegible]тенъ.
Загина врѣдъ сълзи, в'тозъ свѣгь св[illegible]

В'окови ти тѣжки, чувства в'слаби мисли
Носи, пѫшка тѣгли, с'най-послѣдни сили.
Но туй на тебъ малко, каза, врага злобенъ,
Убитя жестоко, стана ликъ надгробенъ.
Всрѣдъ грозната жупель, облъкъ в'мѫгли лава.
Нищя жално кански, ликъ страшенъ бѣ тогава.
О! картина жална, сцѣна в'кръвь и пламенъ
Стана прахъ и пепель, образъ грозенъ жаленъ.
Облъкъ кървавъ, смардливъ и въ мракъ адски,
Жени, дѣтца клаха въ тебъ динъ Ислямски,
Подъ кръвь, гробъ. окови, глѣдатъ тя безсилно
Мъртвецъ си безгласенъ, страдалче невинно.
В'неволи и мѫки, подъ яремъ несносенъ
Тлѣя, гина тѣжко, в'тозъ свѣтъ Богоносенъ.
Бичь злоба тиранска и ядътъ погански
В'мигъ единъ но страшенъ, кат' рѣвътъ волкански
Заспа вѣчно, уви! безъ храмъ, безъ опѣло
Облажи ся звѣратъ, о! трагично село.
Свобода невинна, бѣли дни честити
Не видя, загина, всрѣдъ мѫки си сити.
На всѣкъ въпросъ мѫлчишъ, хладно си и нѣмо
Надъ гробъ плаче чадо, във сълзи облѣно.
На всѣкъ образъ красенъ, плача азъ безгласно.
Кат' спомня за тебя, о село прѣкрасно.
Ахъ! вечь си безсилно, образъ страшно грозенъ
Плача сълзи роня, за животъ твой гробенъ

Историята на Турскитѣ злодѣяния ся писаха, нъ не въ самата имъ логична точность и справедливость. Голѣмо, обаче драгоцѣнно съкровище и неизчерпаемо богатство ся дава Историку отъ подробнитѣ описания на извършившитѣ ся събития, били тѣ значителни или не. Всѣко му е извѣстно, тая дилема на человѣческата сѫдбина, която е подвергната всѣкога така, чтото рѣдъ отъ свѣтливи и блаженни минути неизбѣжно да слѣдять и горчиви опасни страдания. Подобна напрасна грозна участь ся струполи и на това Историческо по събитието си село Бояджикъ. И дѣйствително, не само Батакъ, Перущица и Брацигово ся на историка термини на Историята, не само тия села бѣхѫ осѫдени да испитатъ гнѣвътъ на коварното Агарянско орѫжие; нъ и това орисано село Бояджикъ, било нещастно да притърпи сѫщата катастрофа и да бѫде въ числото на тия ограбини, порутени, изгорени и коренно искорнени села съ жителитѣ и жилищата и имота имъ; които прѣдставляваха истинска трагична картина, символъ на человѣческата жестокость, очеркъ на звѣрска свирѣпость и споменъ на невиннитѣ страдалци, виновницитѣ за нашата свобода.

1, 2, 3, 4, [illegible] 9 листа

Селото Бояджикъ прѣди коренното си съсипване, броеше 260 кѫщи, православни, съ жители повече отъ 1200 души. То е далечь отъ околниятъ си г. Ямболъ $3\,^1/_2$ часа на западната часть отъ града. Расположението на селото почиваше на една конусообразна ратлина. Околнитѣ мѣстности, които по-отблизо го обкрѫжавахѫ, бѣше единъ голѣмъ баиръ, който отъ далѣчь даваше на селото изглѣдъ на амфитеатръ. Селото ся красеше отъ новопостроената си цьрква. Поминъкътъ на жителитѣ бѣше отъ земледѣлие, скотовъдство, лозарство, пчеларство и пр. Това село утвърдително мога да кажа, бѣ единичкото отъ ония села, които въ него задавено врѣме, стоеше на висока стъпень въ своето си умственно и нравственно развитие. Постоянний трудъ и неуморимата дѣятелность на тия селяни, бѣше ги докарала въ завидно положение. Нъ всичко било напусто, всичко на халость . . . . Тукъ въ това чисто Българско село, Бояджикъ, ся извърши такава трагическа драма, трагедия за ридание и печаль, трагедия за тревоги, плачь и сълзи! . . . ! което мя и подбутна да опишя, напомня и освѣтля почитаемата читающа публика, за неотдавнитѣ, прѣсни мѫчителства, тирании, бѣсила, огънь, мечь и насилия на калифовитѣ синове, което бѣше единственното монархическо правление надъ покорнитѣ невинни поданници и черни роби—Българитѣ.

Точностьта по систематични изслѣдвания на станалото събитие въ това село не гарантирамъ. Възможно е на нѣщо неволно забравено или изоставено. Нъ утѣшавамъ ся, съ това, че настоящитѣ ми изложения по описанието на това жално историческо сѫбитие, сѫ взети отъ самитѣ тамошни селяни, очевидци на събитието и, дѣйствителни мѫченици на тая неправедна катострофа.

Това стана на пролѣть, прѣзъ м. Май, царьтъ на мѣсецитѣ: когато природата съ радость ся обличаше, като млада невѣста, съ майскитѣ си прѣлѣстни краски, когато дървесата бързо ся кичахѫ съ своитѣ пролѣтни примѣни, за да посрѣщнѫтъ своята майска царица когато напоконъ всичко живо и неодушевленно съ неимовѣрна обаяность стоеше засмѣно и ся дивише на Тракийската майска красота, на тая Едемска градина и, когато всѣко дихание словословеше съ химни и концерти праздникътъ на Божието величие и мѫдрость, тогава, уви! бѣше неволно приклонило глава прѣдъ адското гърло на топътъ и чакаше минутата на смъртната си прѣсжда, прѣдъ ножьтъ на побѣснелий звѣръ— Шефкетъ-паша, това невинно село—Бояджикъ.

Пролѣтьта прѣзъ тая историческа 1876 година бѣше приятна, топла, плодородна и съ умѣренни рѣдки дъждове. Тя бѣ пролѣть за лѣтописцитѣ. Богата плодородность обѣщаваше лѣтото на трудолюбивий Божичеловѣчицъ—Бояджиецъ. Сѣидбитѣ бѣхѫ искласили, младокътъ буйно растеше, нивята ся зелѣнеяха, като лѣтни водорасли срѣдъ величественното море. Животворний вѣтрецъ съ своето появяване прѣобрьщаше полскитѣ ниви на морски талази, всрѣдъ равното посѣто пространство. Добитъкътъ бѣше угоенъ, здрьвъ силенъ и веселъ припкаше по гумното на своятъ господарь. Овцетѣ блѣзниха, агнетата толкозъ бѣха развити, чтото самитѣ селени си прѣдсказваха и отдаваха го на бѣлѣгъ на нѣкакво примѣждие. Пчелитѣ сѫ рояха чудно. Всичко вървеше като по мѣдь и масло. Селянитѣ не ся радваха никакъ на това незапамятно изобилие. Тѣ често си повтаряха прѣдсказанията. Нъ и така стана. Прѣдсказванията на селянитѣ ся оправдаха. Това не било далѣчь. Нъ кой ли пъкъ Боже мой, мислялъ за такава гибелна катастрофа, и то катастрофа извършена не надъ силни морски бучения, вълни и талази, а по лицето на земята?!... Кому ли бѣ идело на умъ или на сънь, че ще ся извърши такава трагическа сцѣна? Не, никому! Всѣкой селянинъ, като вѣренъ и честенъ поданникъ на царьтъ си, на комуто даваше мило и драго, трудъ и потъ, подъ фирма на „верги и бедель“, бѣше съ това твьрдо убѣденъ, че той ще бѫде свободенъ, че негова животъ, имотъ ще бѫде сигурно обезпеченъ и че свободата и правдата ще царуватъ мѣжду человѣчеството. Тѣ горкитѣ не знаяли, че неблагоразумната турска жестокость и скотско разрушение на христианската маса е било вече официално прѣвосгласено, прѣдъ тѣхната нолитическа мѫдрость и че подвигътъ и неправеднитѣ жертви на черний робъ никакъ не ся прѣдставяни на всеуслишание прѣдъ Европейский миръ. Какъ обаче да обяснимъ това безмисленно прѣдначинание на мѫчителский звѣръ? Какви причини и уводи да отдадемъ на тоя Еничерски произволъ и подвигъ? Ето какъ: угнилата тая Отоманска империя, подвѣргната на вечна пропасть, заслѣпената сганъ отъ невежество и заблудение създадено отъ алкоранътъ имъ, чувствующи, че Българитѣ въ нравственность ги прѣвъсходятъ, то тий почнаха да прибѣгватъ къмъ свойственната си животна неловкость и своитѣ звѣрски мѫчения проявляватъ въ това, чтото да мѫчатъ и подвѣргвнатъ на необикновенни инквизиционни изстязания. Тѣзи черни роби, които ся подпатнали подъ тѣхната анрахическа династия. Да, кръвожадний звѣрь подложи на мѫчителство, своята жертва; баши-Бозуцитѣ, тия разорители на человѣчеството, обагрени отъ кръвьта на нашитѣ братя, рѣжаха: носъ, уши, и разни тѣлесни органи на своитѣ беззащитни пленници. Нещастнитѣ селяни подобни събития никакъ не ся знали, нито пъкъ имъ е доходило на умъ. Види ся, че той незналъ, че Мохамедова послѣдаватель е билъ заклѣтъ въ пророка и алкоранятъ че на Християнина нѣма да му се дава правда и свобода на разумъ и воля нито пъкъ и човѣшки правдини; че Българанътъ е билъ създаденъ отъ Бога за да бѫде вечно черанъ робъ и безгласна машина на него, и че свободата и развитието на разума е дадено само на Мухамеданеца и че земното царство е било създадено на „Динъ Исляма“ за което спорѣдъ корана, всичкитѣ други земни племена да бѫдѫтъ вѣрни и вѣчни подданници, черни роби и угодители (откровенно) на скотскитѣ имъ коварни страсти. Тия калпави начала на алкорана, освѣнь че сѫ въ Химерически ликъ, нъ и всѣко едно тѣхно звѣрско пристѫпление и всяко беззаконие гласеше явенъ фактъ на звѣроподобни бичове които, сѫ дошле да истрепятъ человѣческия родъ отъ лицето на земята. Тѣ напослѣдъкъ прѣминаха вънъ отъ граница, по упражненитѣ си звѣрщенни надъ Българский народъ. Заблудени и заслѣпени отъ безкрайнитѣ си безчоловѣчни грабителства и огнетение; не задоволни отъ пятвѣковнитѣ си блаженства, тѣ устроиха множество разбойнически шайки. Наточиха ятагани, окупираха пѫтищата, и, най-свободно грабяха, бияха убиваха честнитѣ пѫтници. А това тѣхно беззаконие прислѣдвашели ся отъ турското правителство ? Не. То бѣше ятака, то бѣше диктатора!

О, Българио! прѣсни сѫ още тия тѣшки мѫчения и тиранства, които ти притърпя. Да ли ще бѫдешъ пакъ немилостива да ни оставишъ и прѣдадешъ въ злобнитѣ рѫцѣ на тоя тиранинъ, на тоя Божи разбойникъ, подъ терорътъ на тѣхнитѣ беззакония и слѣпа държава? О, не, не! Ти знаешъ, майко, че окивитѣ бѣха тѣжки и страшни, мѫкитѣ безграница, а тиранствата, убийствата. грабителствата и коварствата бѣха символъ на человѣческа безразсѫдна свирепа жестокость. Дѣйствителни, по това разсѫждения, фактове ся прѣдъ очитѣ ни. Наблюданията направени по това отъ Европейскитѣ Прѣдставители прямо потвьрдяватъ нашитѣ писувши рѣдове.

Впрочемъ, наименованитѣ горни звѣрства на Турската династия, за да имъ са даде сириозно значение и за да потвьрдятъ въ сѫщность горнитѣ разбойнически насилия, за което и самото жално историческо събитие по клането на село Бояджикъ за да му са даде важность въ критическитѣ изслѣдвания трѣбба на това пълнота, здрави убѣждения, очевидни свѣдения, като сѫ въ истото врѣме прѣдставятъ въ естественната имъ форма, за което и постарахъ ся до колкото можахъ да испълня тия условия.

Бѣше 11-ий Май (1876 г.). День въ който цѣлото славянство съ благоговѣние отдаваше поклонътъ си прѣдъ ликътъ на първитѣ Словянски учители и Равноапостоли Св. Кирилъ и Методий. Селянитѣ отъ това село, Бояджикъ, обезпечени ужъ отъ покровителството на Султановий „Хат-Хумаюнъ“, безъ да сънуватъ даже че ще имъ ся струполи зла участь; тѣ съ праздничнитѣ си костюми бѣхѫ ся събрали въ църковний си дворъ за да ся поразвеселятъ и по расприкажатъ комшийската, които и сѫщевременно отдадѫтъ сърдечнитѣ си поклони прѣдъ образътъ на праздничний патронъ; тогава, когато това селце, което свѣтяше като магическа искра, (както и по горѣ по това споменахъ) отъ другитѣ близосѣдни села, когато почнуваше нова ера въ своятъ политически и книжевенъ животъ: тогава, казвамъ, когато невиннитѣ селяни, бѣхѫ ся вдали въ пространни развлечение и привѣти, когато бързо и богато ся извиваха като балсамъ отъ устата на гусларя старитѣ Епически поеми, съ които обайваше въсхитенитѣ духове, съ мелодиитѣ на народний музикаленъ органъ; когато всичко бѣше въ въсторгъ и изумление, тогава уви, въ единъ мигъ всичко ся прѣобърна въ тревога и печаль!... Всичкитѣ сърдцата бѣха поразени, всички лица — поблѣднели и пожелтели като есѣнни листа. Тамъ въ нѣкой ѫгълъ виждашъ какъ бѣловласий старецъ кански плаче, като ся утѣшава съ тога, че неговитѣ прѣмѫдри прѣдсказания ся испълватъ; той казваше: „Дядо Иванъ ще дойде; нъ насъ не ще ни има.“ Що е това? чуваха ся нагли въпроси, безъ да взематъ слѣдуюмитѣ си отзиви въ единъ мигъ общата житейска трапеза остане да пирова и обѣдва сама. Печални викове ся распрьснаха въ селото, гласове отъ писъкъ бързо бързо ся увѣличиха. Псетата неволно прѣкъснаха своитѣ бранителни сегнали отъ рѣвътъ на гробното оржжие. Всичкитѣ добитъци бѣха чудесно оплашени и стояхж въ мъртва тишина. А само канскитѣ плачове и хълцания, отъ женитѣ, дѣвойкитѣ и малолѣтнитѣ дѣтчица ся слушаха и царуваше по цѣлото селско пространство. О, Боже мой! какви ли бѣха тия насилия и беззакония? Что сж за зли духове, които развалнуваха пирующитѣ хорица и имъ бѣ взелили ужасъ отъ тревоги и печалъ?! О! това е било религиозното искуство на факиритѣ, бабаитлъка на турската баши-бозушка сгань. Това бѣше плода отъ Мохамеданската алкоранска мждрость: разорение на человѣчеството. Калфалийски Султанъ, съврѣменнитѣ феодалци на това владичество, забилъ полумѣсечниятъ си стягъ всрѣдъ селото имъ; като посѣгна съ злоковарна ржка върху живота, имота и честьта на тия мирни и безсилни жители — Бояджийци. Това ся върши въ мирно и тихо врѣме! Спрѣнъ гордиливо всрѣдъ селото и ето го виждаме, че испраща своитѣ разбойнически шайки, практикани по свирѣпства и человѣкоубийства, за да съберятъ и ограбятъ селския имъ дребенъ и едъръ добитъкъ, въ това сжщо врѣме билъ имъ заповѣдалъ, чтото отъ мирнитѣ селяни, ако ся въспротиви нѣкой, то съ огънь и свинецъ да имъ заплатътъ за добитъка. Така и стана. Въ тая минута, въ която ся слушаха сърдцераздирателни гласове, когато селото бѣше прегазено отъ безобразната черкеска сгань, тогава и ся умъртвяваха невиннитѣ плѣнници и подданници на Султановото царство. Нъ що нѣкъ думамъ? Турция не бѣше царство въ тия критически, за насъ Българитѣ, врѣмена. Тя бѣше обърната на цѣль разбойнически вертепъ. Человѣческа касапница. Тя бѣше страна варварска, царство Ченгисхано, царство на Лойола и аббата Арлонда. Тя даваше смърть на оногова, който изразеше думата „Свобода“. Тукъ царуваше терорь, деспотизмъ, Испански Инквизми и беззаконни убийства. Думитѣ: правда, свобода, братство, единство, прогресъ на умътъ и разума бѣха вѣчно почеркнати отъ Българското нарѣчие. Черкезитѣ въ едно доста късо врѣме испълниха коварнитѣ си желания и цѣли. Награбиха ся съ прѣбогата плячка. Обагриха ся съ кръвьта на нашитѣ братя, огнетенитѣ, отъ коварний ножь; испълниха гнуснитѣ си скотски страсти и вѣсело си излѣзаха отъ селото съ диви крясъци и пѣсни отъ интусиазъмъ на варварската имъ сполучлива грабѣжь. Селото пищеше, а връгътъ, Султанъ, всрѣдъ селото ся прѣзъ глава смѣеше и свиреше. О, правосѫдие, о, времена! Какво, обаче направиха огнетенитѣ ограбени селяни, виновници на правдата, свободний человѣчески животъ? Не заявиха ли жалванията си прѣдъ правосѫдниятъ хюкюматъ за насилията, грабежа и убийствата нанесени отъ Калфанлийски султанъ и черкезитѣ му? Не, никакъ, понеже горкитѣ бѣха насилствено заклѣти отъ Султанътъ и черкезитѣ му, че не ще даватъ никакви оплаквания, противъ тѣхнитѣ грабителства и пр. Ако въ противенъ случай ся явеше подобни оплаквания, то тѣ ги заплашваха съ огънь и мечь, съ прѣобърщание на прахъ и пепель тѣхъ и селото имъ. И така клѣтитѣ Бояджийци прѣдъ видъ на грозящата ги опастность на заканванията на Султанътъ; и като бѣха на пълно убѣдени, че съ заявленията си на значителний ущербъ нанесенъ отъ Султанътъ и черкезитѣ му, освѣнь че ще останятъ „гласъ въпиющи въ пустини,“ освѣнь че тѣхнитѣ просби нещѫтъ достигнѫ благоприятенъ характеръ, нъ и съ това че може самото правителство да стане вторъ палачь на разорѣний огънь. Тѣ много добрѣ знаяха (селянитѣ), че нахулванието и ограбванйето на селото имъ, стана съ знанието на самото правителство. Често повтаряха огнетенитѣ селяни наивнитѣ си изрѣчения по оплакванията, тѣ казваха: „когато кѫдията ти е давъджия, тогава Богъ да ти е ярдамжия.“ И така бѣше дѣйствителнно. Въ това мирно врѣме, когато другитѣ народи съ бързи крачки сѫ развиваха въ наука, художество и просвѣта, когато всѣки човѣкъ, подъ покровителството на другитѣ монархси, блаженствувание съ правденитѣ на разума и волята, тогава, въ това врѣме тукъ нѣмаше, ни правителство, ни правосѫдие, ни началство. Тѣхний (турский) канонъ ся съсрѣдоточаваше въ клание, насилие, грабителство, разоряване и огнетение на послушното и покорно Българско население. Това вече биеше прѣдъ очитѣ на селянитѣ. Тогава слѣдъ длъго и мѫдро тайнственно разискване рѣшиха да прѣбѣгнатъ къмъ едно за тѣхъ спасително срѣдство и то бѣше съ въоружаването на селето; подъ прѣдлогъ, че самото правителство бѣ обьрното на разбойническо свьрталище; то гласно явиха че единственния лѣкъ на това е самозащитата. Въ единъ мигъ слѣдъ разгласението на това рѣшение, селото бѣше въоружено и на кракъ, Всички до единъ стари и млади, здрави и болни бѣха на нога и бодро глѣдаха страната, отъ която ся грозеше селото имъ, като чакаха съ нетърпение минутата на тревога и огънь. По животъ и смърть. Организируваха ся нощни стражи, които найбодро пазехѫ въ спокойствие селото отъ разбойническитѣ шайки. Селянитѣ напустнаха полскитѣ рала и коситби.

Селото бѣше обявено въ военно положение. Стражитѣ не спѣха. Всрѣдъ нощната мракъ, оть край селото многочисленни огньове ся гордиливо издигваха къмъ нощнитѣ бѣгливи облаци, създадени отъ нощнитѣ стражари. Старцитѣ, бѣлокосмитѣ баби, очерователлнитѣ дѣвици и малолѣтнитѣ любезни дѣтчица съ своитѣ рожденни бѣха събрани подъ храмний сводъ. Богомолци истински, съ денонощно бдѣние и благовѣние прѣдъ образътъ на Христа Спасителя, роняха и моляха ся съ тепли сълзи и молитви за избавлението имъ отъ тия огнетения, притѣснения, които имъ постоянно нанесваха бѣснитѣ звѣрове, тая черна черкеска и Башибозушка прокуда. Не ся мина много, не бѣха залечени йоще ранитѣ на първата бѣда, ето пакъ нова бѣда. Сѫщитѣ, ония Божи разбойници, черкезитѣ, които прѣди единъ два деня избиха нѣколко селяни, обезчестиха невинни дѣвойки, исграбиха безброй добитъкъ. Сега ся явяватъ пакъ, пратенници отъ сѫщий султанъ, любимиятъ имъ господарь, да вематъ коньетѣ на двамата имъ селски священника, като уловятъ въ сѫщото време и священницитѣ за да ги прѣдставятъ прѣдъ лицето на султанътъ. Селянитѣ ся отказаха да испълнятъ тѣжкитѣ условия на Султанътъ. Тѣ оттърваха священницитѣ си: Желѣзко Колевъ и Господинъ Ивановъ (зетъ на първий) чрѣзъ помощьта на единъ керванъ, който случайно ся намѣри тамъ. Като въ сѫщото туй врѣме и скриха коньетѣ имъ. Черкезитѣ бѣха облѣчени въ сферата на гнѣвътъ си. Яростьта взе върхъ надъ злобата! Тѣ обѣдени отъ неосѫществението на планътъ, като глѣдаха населението стана на кракъ въоружено и когато единъ отъ черкезитѣ посѣгна върху живота на едного отъ селянитѣ; тогава внезапно ся чу смъртоносний гласъ, на една отъ Българскитѣ пушки и, моментално ся блѣсна черкезкиятъ трупъ по лицето на земята. Той издъхна и умрѣ. Любимитѣ му другари като видѣха че сѫщата грозна участь ще ги сполѣти, тѣ на часътъ съ необикновенна бързина грабнаха трупътъ на вѣрниятъ си събратъ и изчезнаха въ единъ мигъ отъ селото. Сега и наший селянинъ на кърви ножътъ си. Неговото сърдце ся вълнуваше за борба и отмъщение на тирана си. Нъ какъ пъкъ направиха тѣзи разбойници слѣдъ убиванието на другарьтъ имъ, избѣгванието отъ селото и несполучливостьта на посланието си? Ето какъ. Тѣ докачени отъ справедливий отзивъ на селянитѣ, незабавно прѣстигнаха въ г. Ямболъ и наклѣветиха селянитѣ отъ селото Бояджикъ прѣдъ каймаканинътъ, че ужъ селянитѣ отъ това село, безъ разлика на полъ и възрасть, ся разбунтували и станали до единъ комити; че имали укрѣпление за бой, знамена, топове, пушки, като събирали въ сѫщото врѣме селянитѣ отъ другитѣ близки села за да въстанатъ противъ Османското царство. Каймаканинътъ, мрьсний тиранъ развратенъ, като вѣренъ приятель, искренъ привърженникъ и главенъ прѣдсѣдатель на разбойническитѣ шайки, които денонощно вьрлуваха, по пѫтищата, дворове и въ кѫщята на мирнитѣ селяни и граждани; на минутата събра и потѣгли съ многобройно число Баши-бозуци, черкези и татари къмъ това село. Походътъ му не бѣше за зла честь благочестивъ къмъ грабителства. Пристигва и ся останови край селото. Направенитѣ овации отъ селянитѣ къмъ него бѣха орѫжието крѣпката защита и борбата за избавлението на рожденното си пепелище. Тѣ първь пѫть показаха на тирана, че честьта, славата и вѣличието на Българина лѣжи въ огненнитѣ язици—пушката. Селото за първъ пѫть отъ сѫществуванието си вижда такава многобройна публика, облѣчена съ разни цвѣтове, като въ сѫщото време ся мѣркаха съ милиарди полумѣсечни гербове накичени като охлюви по чалмитѣ имъ. Гоститѣ силно точаха зѫби и имъ тѣчаха слюнкитѣ оть устата, като фантазираха блаженствата които ги очакватъ въ селото. Селото събра първенцитѣ, които въ сѫщото време назначи депутация, която да прѣдстави каймакаму условията по които той ще може свободно да влѣзе въ селото и причината която ги е прѣдставила да ся въоружътъ и да държатъ отбранително положение. Депутацията която бѣше ся избрала да прѣдставлява селото, бѣши отъ тѣзи лица: Дѣдо Гроздю, Димитръ Филиповъ, Митю Терзията, Вълчю Терзията и отъ бѣловласитѣ старци: Дѣдо Х. Иванъ и дѣдо Панайотъ (тия послѣдни двама бѣловласи старци при прѣдставянието на селскитѣ имъ желания бидоха убити отъ злодѣйската рѫка на каймаканинътъ) придруженъ и отъ селскиятъ имъ Султанъ Х. Иминаа*) Депутацията щомъ като получи наставленията отъ прѣставляемитѣ си, незабавно ся и отправи да ги прѣдстави прѣдъ каймаканинътъ. Ето горѣ-долѣ като какви бѣха тия прѣдставени условия за влизанието въ селото имъ на каймаканинътъ: „Каймакамъ Ефенди! Жителитѣ отъ селото ни, Бояджикъ, ся много благодарни отъ вашето пристигване; нъ въ сѫщо врѣме съ прискърбие Ви явяваме, че невъзможно ще бѫде вашето влизание до тогава, до когато тая Баши-бозушка масса Ви обкрѫжава, понеже тая паплачь, която е доведена отъ васъ, ся сматря като гибелна сѫдба на насъ, ако ся позволи свободно да нахълта въ селото ни. Пустни я отъ гдѣто си я взѣлъ, па тогава заповѣдай, свободенъ е твоя проходъ. А който ся касае до въпроса, защото селянитѣ ся въоружени и държатъ бой за отбранително положение, то на това ви отговаряме, за туй за да запазятъ своята вѣра, честность, животъ и--имотъ. Повтаряме, че вий, каймакамъ Ефенди, можете свободно да дойдете при насъ, нъ ако отмахнете разорителната сганъ на человѣчеството. Това е мнѣнието и желанието на населението отъ това село.“ *) Отзивътъ на побѣснелий звѣрь бѣше съ отнимание на живота на бѣловласнитѣ старци: Дѣдо Х. Иванъ и дѣдо Панайотъ. За които по горѣ споменахме. Приклѣпаха очи клѣтитѣ старци прѣдъ яростьта на демонский бѣсъ. Мѫченици уви, на злобата и неправдата! лѣгка да имъ прьсть . . . . А невиннитѣ Мютю терзия и Вълчю терзия бѣха наранени отъ ятаганитѣ на Баши-бозушката шайка. Каймакаминътъ видя осѫетенъ планътъ си, той ся върна на другиятъ день(15 Май) пъленъ съ гнѣвъ заканвание въ г. Ямболъ. Съ пристигванието си той телеграфира на вѣроломний Шефкетъ-паша, който въ него врѣме вьрлуваше въ г. Сливенъ, за да ся върне и дойде въ селото Бояджикъ за да го съсипятъ и изгорятъ; което, спорѣдъ неговитѣ софизми, е било обьрнато на комитаджийски вѣртепъ. Отзивътъ на поканата на пашата бѣше за каймакаминътъ балзамъ на сърдцето и душата му. Той (каймакаминътъ) почна да прави приготовлѣние за походъ. Покани всичкитѣ Ислями—граждани и селяни на „Свадба“!! която щѣла да се извърши въ селото Бояджикъ. Уви! Свадба на смьрть и обиръ! Свадба на звѣрства и гибель! Калесанитѣ отъ близнитѣ и далечни села, калифови синове пристигнаха, толкова многочислено, чтото ако самий Лондонъ бѣше подложенъ за тая свадба, на дали ще ся падне най малко на всѣкий отъ тѣзи свадбари поне по единъ скъсанъ дрипелъ. Бабаититѣ свадбари бѣха развалнувани. Рѣдъ отъ нѣколко нощи града не намѣри спокойствие ни миръ отъ дивитѣ крясъци и движения на глупавата но свирѣпа сганъ. Всичкитѣ бѣха въоружени оргинално. Е тамъ що видемъ нѣкой чалма уста-

---

*) Този отъ селото имъ Султанъ имаше подъ расположението си тридѣсять фамилии, вѣчни и черни роби, като не ся задоволи отъ това, той напослѣдъкъ стана юда и прѣдаде на огънь и мѣчь селото си.

---

*) Тия прѣдставени прѣдложения сѫ били съчинени отъ селскиятъ имъ учетель Димитръ Кънчевъ който още и до днесь е живъ.

новила чабука си въ устата, стиска съ пожелтелитѣ си и рѫждяиви зѫби мазний край на чубуковата празднина и вади машинално кремъкътъ отъ пушката си за да запали любимата си лула. Виждъ го слѣдъ малко тълпи,—тълпи облаци е образувалъ отъ диханието си и изстѣжко ся покашлюва, като рѣдко рѣдко ся подвиква отъ радость и въсклицание.—Грабежъ! блаженна и прѣкрасна термина за турчина; а горчива и гибелна за-Българина; направи да ся въодошеви и раздвижи най-вьрлий неприятель на труда—Царский дембе[illegible]инъ виждаме го днесь, призванъ на амфитеатра, като гладна торъ, помрьдна се вече отъ смърдливото си и угнило лѣгло, истрива рѫждясалий си пищовъ, който бѣше искрилъ подъ стрѣхата на керемидитѣ си и иронически като изъ гробъ виждаме че говори: „дошло е врѣмето да ся трепи непокорната рая, което е и на хак’ Аллаха желанието“. Подбухналий плъхъ, съ симитчийска чалма,—мухлясани очи, съ огнили мѣса и съ блѣденъ образъ въсклицава и вѣсело сега ораторствува на любителнитѣ маазладжии, като обмайваше духоветѣ имъ съ идиотската си мѫдрость, като ся въспѣва, че той гдѣто до сега не е работилъ, а само ся търкалялъ по рогозата на трактиря е била тая причината, че Аллха отдавна му ся е явилъ на сънь и му прѣдсказалъ че ще стане таково едно събитие и мн. др. богати глупости.—

Жребието ся хвърли и струпаната сгань бѣше ударила на смърть. И ето въоружената, отъ глава до пети, сгань подъ прѣдводителството на каймакамина, съ зурни, тъпани, киманета и цигулки потѣглиха къмъ осѫденото на смърть село. Заканванията йоще отъ далѣчь ся увѣличаваха. Тукъ тамъ изъ тълпата се чуваха дивитѣ крясъци отъ младитѣ бабаити. Многобройна публика отъ харемнитѣ създания бѣше излѣгла за да ги поздрави за вѣликий имъ подвигъ (?) и за богатата плячка. Тълпата измина града и отправя ся къмъ пжтьтъ на нещастното село. Нъ дали тая тïранска сждба онакваше само селото Бояджикъ въ това тихо врѣме? Не. Града Ямболъ бѣше почеркнатъ отъ свѣтътъ. Каймакаминътъ и Шефкетъ-паша бѣха на мнѣние, чтото слѣдъ свършванието на свадбений процессъ на Бояджикъ да ся започне—Ямболский. А горкитѣ Българи отъ Ямболъ заобиколени отъ смъртни опасности горчиво оплакваха чернитѣ си дни и злата участь на братята си—Бояджийци. Нъ всичко глухо, всичко безсилно, всичко за насъ бѣ мъртво!... Тълпата благополучно пристигна въ селото, съ своятъ любимъ каймакамъ. На часътъ установиха ся край селото, и го окопираха. Селянитѣ прѣди да пристигне тоя поганецъ съ своята сгань, тѣ ископали добри бранителни позиции за борба и—гробъ. Женитѣ, бабитѣ, старцитѣ, дѣвойкитѣ и дѣтцата бѣха ся събрали въ храмътъ си; нъ по усмотрение на грозящата ги опасность, тѣ по неволя бѣха принудени да ся опростятъ вѣчно съ храма и ся събраха въ нѣколко на край отъ селото кжщи които освѣнъ, че не бѣха изложени на голѣма опасность нъ и при това бѣха сгодни за избѣгвание. Тая турска прокуда, подобна на едновременната Еничерска, Делибашка, Кжрджелийска и Капжсжзка сгань на чело съ войната стояха като адски стѣни не подвижни. Тая покорность ся явяваше не отъ повелението на каймакаминътъ, нъ отъ чюдотворната майска красота и поетическата картина на селото. Всичко остановено, всичко готово и съ нетърпение очакваше пристигванието на пашата. А какво прочее правяха бѣднитѣ майки, дѣвойки и дѣтца въ тая минута, когато глѣдаха кръвопийцитѣ въмпири, звѣроветѣ на человѣчеството, които като насгръхали гладни вълци чакаха минутата да обагрятъ и зжбиятъ острото си желѣзо въ гърдитѣ на тия трудолюбиви, гостоприемливи и честни ступанки ? ! ! Уви! тѣ кански пищяха и отчаянно скубиха коситѣ отъ главитѣ си, като знаяха, че слѣдъ малко ще бѫдѫтъ, по единъ най свирѣпъ начинъ, убити и захвърленини на псетата изъ доловетѣ.—Депутацията която бѣше избрана на 15-й Май за да ся прѣдстави прѣдъ каймакаминътъ при първото му дохождание, днесь сѫщо тя бѣ избрана да сѫ прѣдстави и сега прѣдъ Шефкетъ-паша; като сѫщеврѣменно отдаде нужднитѣ по таково посрѣщание церимонии: хлѣбъ и соль. Депутацията пристигна прѣдварително до лагерьтъ на каймакаминътъ за да му явятъ цѣльта на миссията си която ще прѣдставятъ прѣдъ пашата. Нъ внезапно депутациата биде разбойнически образомъ заобиколена отъ множество шайки, като въ сѫщото врѣме ги заплашваха съ пълни въ шепа патрони и по единъ саркастически говоръ имъ думали: „радвайте ся, Български царье, тѣзъ патрони, които сега виждате въ шепитѣ ни, подирь малко ще ви ги пратимъ гости въ вашитѣ и въ женитѣ и дѣтцата ви гърди“. Току когато още не бѣха ся свършили тѣзъ иронически привѣти създадени отъ рѣдовната войска надъ депутацията; тогава когато създаденний страхъ на тия беззащитни подданници не бѣше още добрѣ остановенъ въ боязливитѣ стари нерви. Ето че блясна и ся зададе като хайдукъ Сидѐръ, единъ Атиловъ брониносецъ, Шефкетъ-пашовъ парментьоръ съ злобенъ гласъ и въ рѫка държащецъ мечь, вѣлигласно отправяше гласътъ си къмъ поблѣднелитѣ като восъкъ прѣдставители. Тъй викаше: „*Ето пашата иде, излѣзсте ако сте бабаити да го посрѣщнете съ вашитѣ глупави комити и топове*“!. А горкитѣ селяни, мѫченици неправедно, благоговѣяха съ краснорѣчивото си мълчание. Въ тая иста минута, когато пристигна пашовий парламеньоръ; побѣснялата звѣрска тълпа бѣше въ неумовѣрна въсторъ и запѣ радостно и весело военнолюбимата си пѣсень: „брѣ Кърджиларъ, брѣ Йолджулеръ и пр.“. Виковетѣ отъ радость ся чуваха на всѫдѣ изъ тълпата. Въ истото врѣме когато заслѣпената сгань пѣеше и ся веселеше; тогава единъ отъ членоветѣ на депутацията, на име дѣдо Гроздю плачеше и охкаше отъ лютитѣ звѣрства на единъ близоселски султанъ, който го увиваше и мѫчеше за да му даде 50 л. т. ако ли не, то ще бѫде убитъ. А клѣтий старецъ, дѣдо Гроздю искренно му ся кълнеше и печеше за своето незавидно положение, че е слуга и робъ на единъ турчинъ, че нѣма ни корица хлѣбецъ за да прѣхрани своитѣ и себѣ си; а камо ли да има 50 л. т.! Тогава суланътъ на име Арнаудоевлу, като ся убѣди, че напусто ще бѫдѫтъ упражняемитѣ му свирѣпости, то насилственно го принуждаваше чтото да отиде въ харемътъ му и се прѣкрьсти на Мохамеданецъ.

О, Мила ми родина Българио! била си нещастница да бѫдешъ очевидца на 90 години бѣловласи старци да ся отричатъ насилственно отъ вѣрата си и да ся прѣкрьщаватъ на Мохамеданци! ? Била си грѣшница да търпишъ тѣзи черни окови и насилия на 104 годишни старци и то въ храмътъ!

Пашата пристигна. Депутацията още отъ пьрвъ поглѣдъ го позна че той е тѣхний бившій съотечественникъ, синъ на Салимъ-ефенди, който въ него врѣме билъ мюдюренъ въ селото имъ.

Напусканието на селото си, направено отъ Шефкетъпаша станало не отдавна и ето по каква причина:

Еднѫжъ, той ся усмѣлилъ и грабналъ насилственно отъ селското хоро нѣколко отъ най хубавитѣ селски дѣвойчета и ги занесълъ въ харемътъ си, който ся намираше всрѣдъ селото. Това грозно насилствие опечелило цѣлото село. Въ сѫщий день прѣзъ нощьта нѣколко сърдчни младежи, рѣшени отъ животътъ си, като и докачени отъ постѫпката на коварний Шефкетъ. Отиватъ въ самата минута на надвечерието когато Шефкетъ посѣгналъ да осквѣрни дѣвственностьта на грабнатитѣ дѣвици, нападватъ харемътъ му, биватъ го и завели дѣвойчетата при родителитѣ имъ. На другий день Шефкетъ неволно, нъ отъ срамъ, бѣше принуденъ да напустне бащиното си огнище. Той избѣгналъ въ Цариградъ, нъ обаче при напусканието на селото и, той грозно ся заканилъ да си отмѫсти на тия селяни. Това заканвание селянитѣ добрѣ знаяха. Тѣ бѣха ся прѣобърнали на мнимоумрѣли отъ извѣстието за пристигванието на Шефкетъ-(паша) въ селото имъ. Депутацията пристѫпи съ най-богати церемонии за да му отдаде привѣтствията и пр. Нъ той я отблъсна. Пашата ся прѣдвождаше отъ единъ Емирлийски селянинъ по име Маринъ Стойчовъ. А Георги Дановъ отъ сѫщото село Емирлий, бѣше станалъ цѣлъ демонъ, вторъ юда, братоубийецъ на Лакей на поганцитѣ. Тоя човѣшки извѣргъ ще остане като черно пѣтно на селото Емирлий. Той е билъ първий и главний прѣдатель, клѣвѣтникъ и виновника за избиванието и коренното искорнение на селото Бояджикъ.

О, юдо! о, Кайне! неужели ти нетръпна отъ кървавата сцѣна отъ плачьтъ и жалнитѣ сърцераздирателни писъци на невиннитѣ братя, Бояджийци!!? Не порони ли поне една студена сълза за тѣзи, които испитаха гнѣвътъ на поганеца и испиха най-горчивата чаша на смъртьта!!!? Млъкни и загини изчадие вавилонско, прѣдатель на народа! . . . . .

Пашата слѣзи отъ коньтъ си. Останови войската и топоветѣ си. Повика горделиво единъ членъ отъ депутацията, съ условие, че ако умѣе да говири турский язикъ. Избранъ и пратенъ бѣше при пашата юначний старецъ дѣдо Гроздю, който и до днесь живѣе, съ отиванието си дѣдо Гроздю направи поклонъ до земята, приближи ся до пашата и зяпна го въ устата. Пашата отправи къмъ дѣдо Гроздю слѣдующитѣ въпроси и искания безъ дълго мисляние да му ся отговори, които бѣха: I-во какви ся тия глупави комитаджилъци отъ васъ? Що е за врява край селото ви? Нѣмате ли отъ друго село хора? Защо не сте пустнали Ямболский Каймакамъ въ селото? Гдѣ ви ся топоветѣ, байрацитѣ и войската за да ся биемъ? Отговорътъ на тия въпроси бѣха тия: „никакви комитаджийски движения и въстания не сѫществува у насъ, нито митинги край село; а оня сборъ който ви виждате е сборъ отъ жени, момичета и дѣтца, които злощастно оплакватъ послѣднитѣ си горчиви дни отъ живота; а пъкъ другий митингъ е сборъ отъ мѫжие, съ селяни, които мисля, на скоро ще ся прѣдставятъ прѣдъ ваше прѣвъсходителство за да просятъ покровителството ви; нѣма ни единъ гостинъ отъ други села; а причината за гдѣто не позволихме на Ямболский каймакаминъ да влѣзе въ селото ни е че той бѣше пристигналъ както си сега съ безбройно число баши-бозуци за да ни ограби и животъ и имотъ; а колкото за топове, байрацы, пушки и войска, за жалость Господь отъ такива нѣща ни е упазилъ—нѣмаме“.

„Не, не! извика яростно звѣрьтъ, Вий сте цѣли комити, хайде искарайте си войската и ще ся биемъ“! „Маршъ въ селото, махнете ся отъ очитѣ ми!“ Депутацията ся отправи за къмъ селото си. Въ тая истата минута пристигва селския имъ султанъ Х. Иминаа съ талигата си. Пашата слѣдъ като го привѣтствува съ богатата изобилна плячка, която слѣдъ малко ще му ся падне, попитва го: „Хаджи Иминаа, кажи ми какъ да направя, да ги отбирамъ ли или нарѣдъ“?—Хаджи Иминаа му отговори— „Нарѣдъ“! — понеже до единъ сѫ комити, паша Ефенди?—„Е, тогава побързай да ся изнесешъ по-скоро отъ селото, защото подиръ малко ще го прѣобърна на прахъ и пепель.“

Въ тия трагически минути, когато пашата ся занимаваше съ селскитѣ прѣдставители и султанътъ, когато казваше, кръвопиецътъ точеше зѫби за ловътъ си; когато напоконъ, дивити крясъци на многото Еничерска сгань цѣпише атмосфернитѣ пластове и вселяваше страхъ и трепетъ на Българското мѫченическо население въ това село. О! тогава бѣше плачь Рахиловъ; порой отъ сълзи—и въздишки тѣжки, ся чуваха отъ нѣкои близки кѫщи. Въ тая минута майката на Българскитѣ рожби, послѣденъ пѫть туряше на гѫрдитѣ-си своитѣ любезни бозайничета и съ плачь и сълзи ги цѣлуваха, като знаятъ, че слѣдъ малко вѣчно ще заспѫтъ по покровътъ на грозната и хладна черна пръсть. А младитѣ невѣсти, несквернитѣ дѣвойчета, гдѣ бѣха и що вършаха тогава? Уви! тѣ бѣха ся заровили живи въ една гробна яма за сахранение на животъ и честь. . . . А старцятѣ съ угнилитѣ си крака мимоходомъ вървяха къмъ пѫтьтъ гдѣто пристигналъ и ся спрѣль Шефкетъ-паша. Тѣ клѣтитѣ мисляха, че този звѣрь ще ся смѣли надъ тѣхната дълбока старость и на бѣловласнитѣ имъ глави и бради; нъ всичко глухо, всичко нѣмо. Часътъ удари на смърть. Даде се сегналъ за тревога и пожарь. Войската на брой бѣше повѣче отъ 20,000 души взети съ баши-бозушката пришелица. Войската и бабаититѣ моментално окопираха селото. Топътъ като молний изрѣва, цѣлото село се стрѣсна и отъ страхъ замрьзна на мѣстото си! Що е това побратиме? питаха ся оплашено селянитѣ, като слушаха отчаяннитѣ писъци на невиннитѣ дѣтчица. Отговоръ на това бѣше, че ужь гръмнало отъ небето и паднала с четкавица. Нъ уви! не бѣ шумъ отъ свѣткавица нито отъ молний; а бѣше гръмъ отъ страшни топове, трясъкъ и гробенъ гласъ отъ пушка, блясъкъ отъ ножове и свѣтлина отъ огньове. Топоветѣ гърмѫтъ, гранатитѣ фучатъ като урагани и грозно ся тласкатъ о священнитѣ стѣни на храмътъ. Куршумитѣ запищяха. Селото на огънь; а всрѣдъ адскитѣ непоборими огньове ся чуваха гласове на плачь и писъци отъ мѫченицитѣ, които ся прощаваха вѣчно съ свѣта. Сърдцераздирателнитѣ писъци пронизваха най желѣзното сърдце и го докарваха на плачь и сълзи! . . . Тогава о, Боже мой! бѣше вѣче распаленъ гнѣвътъ звѣрски, пламна упостошителенъ огнь, и всрѣдъ вълнитѣ на огъньтъ блѣщяха бѣлообразнитѣ ликове на двумѣсечнитѣ бозайничета. Тѣхнитѣ жални писъци прѣдставляваха истата кървава картина на „Вартоломейската нощь“ и звѣрството на Ирода.

О, картина! не бива картина за тревоги и печалъ! Картина, въ която Неронъ и Диоклитианъ, Божиитѣ разбойници и мѫчители, горятъ и днесь християнскитѣ жертви всрѣдъ богатитѣ си палати и харемъ; и то не за вѣра, нъ за неправда, за нищо, за покорность?! Сцѣна на кръвопролития! Сцѣна на звѣрства и тиранства! . . . .

Селото бѣ придадено на огънъ и мечь. Побѣснелата звѣрска сгань жестоко: колѣше, сѣчеше, горѣше, мѫчеше, грабеше, обезчестяваше и прѣтваряше на прахъ и пепель всичко живо и неудошевленно. Голѣми бѣха мѫкитѣ и страданията, Боже мой! Невений и беззащитний Бояджиецъ, който до вчера съ трудътъ и потътъ си хранише и подържаше царье, паши и везири, който, така да кажа, бѣше черанъ робъ на теглилата; а въ тая минута ний го виждаме немилостива жертва на гнѣвътъ и злобата. Той е въ гробъ, и спи. Пламна тамъ огъньтъ и гори. Селото въ пожарь и сѣчь. Мъртвата стража стоеше въ окопиранъ видъ край селото, а баши-бозуцитѣ и останалата часть отъ рѣдовната войска колеше и сѣчеше мѫжие и жени, старци и дѣтца, боленъ и здравъ, щастливъ и нещастенъ. Насилията бѣха вънъ отъ злобноковарската граница. Грабѣжътъ въ изобилие и богатъ; а писъцитѣ на мѫченицитѣ отъ минута на минута ся усилваха. Тукъ ся прѣдставляваше театрътъ на человѣческата жестокость. Маски отъ тероръ, кръвопролития и звѣрства. Цѣлото село бѣше потъмняло отъ мѫглитѣ на кръвьта, огъньтъ и писѫцитѣ. Писѫцитѣ бѣхѫ прѣмного. Майкитѣ цѣлуваха послѣденъ пѫть рожденнитѣ си Всичко въ тревога, всичко въ печаль! Е тамъ виждашъ, какъ рззбѣснелий Агарянецъ сѣче и коли немилостиво невиннитѣ и малолѣтни рожби на умрѣлата и студена, отъ острото желѣзо, майка. Дѣвицитѣ, които бѣха окрити въ гробната яма, сега пищятъ и си скубятъ дългитѣ руси коси, отъ свирѣпитѣ мѫки на коварний поганецъ. Каква бѣше сѫдбата на тия скрити, въ гробната яма, дѣвици може да попита нѣкой, и какво имъ сториха? Ето какъ слѣдъ като ги съблѣкоха голи, както въ рожденнитѣ си ризи и слѣдъ като испълнихѫ удовлѣтвориха скотскитѣ си сладострастия; тогава тия кръвопийни звѣрове направиха огненна яма и ги хвърлиха врѣдъ жупела на ямата!! Какь да не заплаче отъ жалъ человѣкъ, когато глѣда тия нескверни дѣвойчета, горятъ най мѫченически, и ся мѫчатъ съ смъртнитѣ болки отъ пламена и жупела! . . . . . Убийства, мѫки, огънь и писъкъ бѣше пирътъ на свадбенний процессъ на каймакаминътъ и пашата. Храмътъ, оня алтарь на християнската ни религия, слѣдъ като ся ограби, нъ и биде запаленъ и прѣобърнатъ на прахъ, пепель и димъ. Тукъ бѣше страшилище на плачь и вѣчни рани! Селото бѣше прѣобърнато на пепель и имаше изглѣда на Херкуланъ и Помпей. Врѣдъ пламъцитѣ стърчаха и пищѣха двомѣсичнитѣ дѣтчица пронизани и носени на байонетитѣ отъ редовната войска на *героя* Шефкетъ паша!? Тамъ виждашъ низамъ пори утробитѣ на труднитѣ жени и прави на късчета зачатъкътъ и не пълно-развитото отроче!!! . . Отъ това село, бѣха събрани единъ клашникъ пъленъ само съ дрѣбни глави изсипанъ прѣдъ кѫщата на Италианското консулство въ Пловдивъ. Отмѫщенията, разоренията бѣха неправедно. Мѫчителствата безграница. Истязания и смърть бѣше бичътъ на беззащитнитѣ. За Бога, кажи драгий читательо, тия ли сѫ отоманскитѣ правления, закони и начала? Тия ли ся човѣшкитѣ правдини о, Европо!.. Смърть на комититѣ, викаше този Неронъ, пъленъ съ злоба и отмѫщения. А кого тѣ смьтряха за комита, спорѣдъ тѣхъ „царски душманинъ"! Орача, който е въ полето, овчара който е съ стадото, косача който е на ливадитѣ; тѣ ся нá комититѣ. Улавятъ ги всрѣдъ нивата, всрѣдъ ливадата и хайде на бѣсило. Той комита! . . . . А такива ли ся началата на тия турски генарали? кажи де! Когато въ единъ мигъ избиха повече отъ хиляда души, ратници, черни роби на калифа, мирни, невинни и вѣрни нему подданници! Загинаха и заспаха отъ тиранина вѣчно! . . . . Гниятъ сега подъ гробната пръсть, безъ опѣло, безъ плачь и надгробно ридание! Уви, търкаляха ся труповетѣ на тия страдалчески мѫченици по обагарената и напоена съ човѣшка кръвъ, земя! Виновницитѣ на подвига за правдата и свободата, вѣчно ся наказаха. Голѣми Египетски пирамиди и катабомби ся образуваха отъ събравшите ся трупове, които испослѣ ся подпалваха отъ турцитѣ, весело и надуто пушаха съ любимитѣ си чубуци около горѣщиятъ, отъ человѣческитѣ трупове, огънь! Тѣ ся прѣмного наслаждаваха отъ тия си жестоки и свирѣпи театрални дѣяния, като и при това, казваха, че е священно обозрѣние и надлъжаща длъжность на мохамеданица, да прави така.—Полето бѣше почерняло отъ многочисленнитѣ избити трупове. Тѣ стояха на откритото небо. И какви тревоги Боже мой! Псетата бѣха побѣснели отъ изобилието на храната, която тогава единствено намѣрваха въ избититѣ трупове. Корѣнно исчезнаха въ тоя день, въ тоя мигъ повече отъ 200 фамилии! Плячката бѣше богата рѣдкость. Безмилостивитѣ грабители, скотски въмпири ограбиха всичкитѣ съкровища, храни, добитъкъ, дрѣхи; съ една рѣчь многовѣковний бѣденъ трудецъ на селянина, бѣше вѣче до сутъ ограбенъ и днесъ притѣжание на Мохамедовий поклонникъ. Дребния добитъкъ на селянитѣ бѣше ограбенъ почти всичкия, който надминуваше числото 26,000; а едрий бѣше не по-малко отъ 5 хиляди. Священницитѣ: Желѣзко Колевъ и Господинъ Къневъ, бѣха убити най-жестоко отъ Калфалийски Султанъ, който намѣри случаятъ на отмъстението ся, врѣдъ селото и главитѣ имъ забиха на два дълги кола, като иронически ги подаваха на българското население въ г. Ямболъ за да ги заплювътъ; като и напоконъ ги хвърлиха на мѣсарскитѣ кучета. Създаденитѣ кървави облаци, въ тая смъртоносна арена, почнаха малко по малко да изчезватъ отъ небосклона. Кървавитѣ потоци взѣха да ся испаряватъ и смаляватъ. Мѫчителский демонъ испълни злокобнитѣ си цѣли. Той испита силата на гнѣвътъ си. Коварний му ножь се вѣче обагри отъ кръвьта на неправдитѣ мѫченици . . . .

Гдѣ си Ироде? Гдѣ си Нероне? Гдѣ си Лойле да видите какви по-искустни човѣшки тирани ся явиха тукъ, които Ви съперничествуватъ по тиранствата и свирѣпитѣ жестокости!? ?........

Нъ въпросъ е да ли ся е задоволилъ само съ това тоя Неронъ? никакъ. Той слѣдъ като обърналъ всичко живо и недвижимо на пепель и прахъ; слѣдъ като вѣчно почеркналъ името „Бояджикъ“ отъ свѣта, той извѣстенъ отъ съобщенията на вѣрний му Лакей Георги Дановъ, за която черна и мизерна душа по горѣ споменахъ, щомъ като пристигва въ селото Емерлий, което ся намира единъ часъ на растояние отъ с. Бояджикъ, на часътъ събира кмета и старейшенски съвѣтъ, заповѣдва имъ чтото, колкото избѣгна ли отъ Бояджийскитѣ комити въ селото имъ има да му ги прѣдставятъ слѣдъ 5 минути; защото въ противенъ случай ще притьрпятъ оная истата катастрофа, която притьрпяха нещастнитѣ имъ събратя—Бояджийци. Противъ воля, вѣра, разумъ и братство, нъ животъ милъ; тѣ принудени бѣха да прѣдставятъ и искажятъ избѣглитѣ отъ огъня мѫченици. Нъ и укриванието имъ бѣ невъзможно, по това, че костюматъ на Бояджийци бѣ не еднаквоцвѣтенъ и форма съ—Емирлийскиятъ. Въ тоя 5 минутний критически срокъ (27) двадесятъ и седемь млади, здрави и силни Български младежи ся завѣдоха и прѣдставиха, съ завързани отъ задъ рѫцѣ, прѣдъ лицето на пашата. „Яко ягнецъ на заколение идоша.“ (Ев.)Така бѣше и съ тѣхъ. При прѣдставянието на тѣзи 27-тѣхъ младежа ся яви и извърши едно събитие. Една дѣвойка уловена робиня на пашата, щомъ сглѣда братчето ~~брата~~ си, че го каратъ прѣдъ ликътъ на звѣра; тя съ голѣмъ гласъ и писъкъ ся спусна и ся хвьрли въ неговитѣ ~~братскитѣ~~ ~~си~~ обятия; отъ жаль примрѣха и слѣдъ малко умрѣха и двѣтѣ едноутробни невинни млади души. Нъ и това никакъ не умилостиви звѣрското сьрдце. О, клѣти младежи! и вась ли дочака истата грозна участь отъ която се избавихте, и испитаха вашитѣ рожденни: бащи, майки, братя и сестри?!! Като че и самата земя бѣше имъ и станала гонителка и прѣдателка, та не ги и закриваше подъ хладнитѣ си черни и грозни жилища. Пашата, тоя тиранъ развратенъ, иронически заповѣда на младежитѣ да ся уловятъ на хоро. Мѫченицитѣ испълниха желанието му. „Хайде, извика пашата, бѣгайте сега къмъ селото си, така както сте заловени, въ форма на хоро“! Младежитѣ зарадвани отъ заповѣдьта на пашата, като си мислиха, че съ тая дума ги освободява отъ смъртната прѣсѫда, то съ необикновенна бързина и движения почнаха бѣгатъ си. Нъ о, чудо. Тѣ били на това много излъгани. Въ минутата когато пашата повѣли на младежитѣ за да бѣгатъ; тогава кимна и ги насъска на своитѣ си копои баши-бозуци, които по неговата отлична команда, слѣдъ хвърляние на нѣколко платона, тѣлата на 27 тѣхъ младежи, мѫченика всрѣдъ димътъ и пушака на гърмежътъ като ранени елени ся мѣркаха. Слѣдъ малко всички угаснаха и всички издѫхнаха мѫченически. Заспаха тамъ вѣчно. А пашата ся наслаждаваше отъ свирѣпитѣ върлувания на побѣснялата черна прокуда. Освѣнь тия страдалци които бѣха прѣдставени и издадени отъ единъ тѣхенъ братъ въ рѫцѣтѣ на врага; нъ още и многобройни кървопролѣтия станаха, и то ето какъ: На край отъ селото Бояджикъ въ това врѣме, въ което ся извърши кланието бѣше 17 Май, нивитѣ които го обкръжаваха бѣха вѣчи исклaсили, тамъ множество души бѣха ся скрили отъ устата на звѣря, като ся свиваха бѣзъ шумъ и безъ никакви движения за душу спасения. Нъ за жалость и тукъ за тѣхъ нѣмаше покой и бранище. Безбройна сганъ отъ цигански шайки, събрани отъ ближнитѣ села, ревизираха систематично стъблата на нивята, и исклаха скрититѣ, по тѣхъ мѣста, душици......

Измина ся пролѣть настѫпа лѣтото. Пожълтели тѣ нивя озрѣха и чакаха за сърпъ. Трудътъ на Бояджинца бѣше богато награденъ отъ благотворната щедра природа. Ливадитѣ ся раззелянили и всичко чакаше господарьтъ си. А гдѣ е той? Отзивъ глухъ и нѣмъ. Той мълчи. Трупътъ му е тамъ гдѣ орли ся биятъ, гдѣ гарвани грачатъ и псетата на него виятъ! Лѣтнитѣ дни бѣха много утѣгкчителни съ своята нестърпима жега. Градуса на термометра показваше 50^0 С. Труповетѣ на избититѣ бързо ся разлагаха и гнияха. Въздухътъ бѣше заразенъ отъ смърдливий вонъ на мъртвитѣ тѣла. Болѣститѣ бѣха ся вече появили. Това плодъ отъ миазмическитѣ зарази, произвѣдени отъ разлаганието на многобройнитѣ трупове оставени надъ откритото поле. Избавенитѣ отъ огъня вдовици и дѣтца горчиво оплакваха своитѣ черни дни изъ далечни гори и пустини. Нъ всички въздихания, всички тревоги бѣха вече късно и напусто; защото звѣрьтъ улови и умъртви ловътъ си. Думата правда и човѣколубие било въ такъвъ канонъ на Отоманската История.

Впрочемъ, такива бѣха извършенитѣ звѣрства, уважаемий читательо, надъ това чисто българско село Бояджикъ, за което събитие и самий Английски дипломатъ Г-нъ Глядстона спомѣнува въ святата книга, подъ заглавие „**Турскитѣ звѣрства у България**“. Такива бѣха неизброимитѣ кръвопролития на този паша и баши-бозука, които нѣмаха никакъвъ фактъ за оправдание. Тѣ бѣха достигнали върхъ на злобнитѣ и позорни безчеловѣчни жестокости. Всѣко тѣхно звѣрство, всяко—беззаконие бѣше не поддържаемо. Тѣ напълно, буквално испълниха думитѣ на Арнольда, който е казалъ: „убивайте робитѣ; Господь на този свѣтъ различава своитѣ.“ Тия варвари и дѣтоубийци, тия искустници на грабителствата, тия практикани на насилията и срамътъ, бѣха вече облѣчени въ звѣрски инквизиционни маски. . . . . .

Бабаититѣ ся завръщатъ вече въ г. Ямболъ. Многобройната публика отъ ханъмки и олани бѣха излѣзли да посрѣщнатъ своитѣ побѣдители отъ Бояджикъ. Съ разни привѣтствия, овации, съ факирски движения посрѣщнаха и цѣлунаха пашата. Поздрава: „Машалла бабаитлеръ“! углуши града.. . . . . Гражданитѣ бѣха вече надъ прѣдвичерието на смъртьта си. Всички бѣха искрити по таванитѣ безъ разлика на полъ и възрасть. Града бѣше облѣченъ въ сферата на стрѫхътъ и трепята. Тѣ бѣха на пълно убѣдени, че ще ся простятъ вѣчно съ града и свѣта. За тѣхъ нѣмаше драгъ часъ ни минута. На 19-й Май когато звѣрьтъ бѣше рѣшилъ да тури подъ огънь и мечь града, когато бѣше извадилъ священника Михаилъ Икономъ и други много граждани за да ги мѫче и убие; тогава и пристигна Исмаилъ-паша владалецъ на недвижимо имущество въ село Тавшанъ-тепе, който строго осѫди планътъ на Шефкетъ-паша и не-му позволи да упражни тая свирѣпа закана. Тоя Измаилъ-паша, можѫ безъ прѣувиличение да го нарѣка: „человѣчески избавитель“ на града. Той осуети планътъ на человѣческиятъ бичь — Шефкетъ-паша. Тай съобщи това на Везиря, И ето дохожда депеша отъ вѣликиятъ Везиръ, на Шефкету съ която ся викаше отъ царьтъ да ся прѣдстави въ Цариградъ. Раскѫсаха ся злобнитѣ планове на звѣрьтъ. Той проливаше крокодилски сълзи, нъ всичко напусто; не може да ся избѣгне, трѣбва да ся яви. Ето, че на 20-й Май 1876 година слѣдъ единъ силенъ ураганъ, отъ писъкъ и викове, които произлизаха отъ обирѫтъ на рѣдовнитѣ войски, които бѣха нападнали като скакълци двороветѣ и кѫщята на мирнитѣ граждани — Ямболци. А това зло и кланиъ ся вършише въ мирно и тихо врѣме. Пашата ся качи па трѣна и замина за въ Цариградъ. Града и селата ся отърваха отъ тозъ лютъ звѣрь.—

Тамъ той отъ първенъ бѣше награденъ отъ самийтъ султанъ, за бабаитлъка му съ бератъ Махмудия II-ра степень. Като и при това за въ честь на подвигътъ му бѣше го поставилъ Сановникъ въ Царскиятъ си палатъ. Нъ тия блаженства Шефкету не бѣха орисани за дълго.

Злото ся не остави ненаказано. Кореспондента на Английский в. „Дейли-Нюсъ," Г-нъ I. А. Макъ-Гахана, сѫщо Г-нъ Скайлеръ, Г-нъ Киаркъ, и человѣколюбивата Англичанка Г-жа Лейди-Странгфордъ, изявиха гласно прѣдъ Европейский міръ, мѫкитѣ и страданията на Българскитѣ синове; за коренното истребление на селото Бояджикъ. Мина ся малко ето че дойде Европейска коммиссия придружена отъ Сливенский Митрополитъ, Г-нъ Серафимъ, като и водяха осѫдения пристѫпникъ Шефкета. Нъ Злокобнитѣ движения на мюслюманитѣ не ся забавиха отъ да не упражнятъ най-мизернитѣ си интриги, за да оправдаятъ убийствата. Тѣ подкупиха и упоиха едного отъ огъня избавленитѣ селяни, който да прѣдстави лъжливи данни по историята на клането и изгоряванието на с. Бояджикъ. Така и стана. Дойде комисията повиква тогози човѣка, който безъ въпроси той каза: „Шефкетъ-паша нѣма никаква вина за изгоряванието и съсипванието на селото Бояджикъ. Самитѣ селяни прѣдизвикаха това. Тѣ бѣха ся въоружили до единъ и всички бѣха комити, като избиха безброй рѣдовна войска на Патишаха." Коммиссията останала очудена отъ тоя отчетъ по събитието. Нъ ето слѣдъ много дохожда повторно сѫщий селянинъ, (нъ сега вече е билъ въ нормално положение) и ся прѣдставя прѣдъ коммиссията като опрѣвергава първитѣ си лъжливи извѣстия и причинителитѣ на това. Тогава нѣговитѣ свѣдения ся потвърдиха и отъ много други членове отъ коммиссията, за което коммиссията бѣше дошла въ за ключение, че Българитѣ отъ селото Бояджикъ безъ да дадѫтъ поводъ на нѣкакви революционерни движения, не праведно въ мирно врѣме било избито, упостошено и прѣобърното на прахъ и пепель отъ злодѣйската рѫка на Шефкетъ паша и Ямболский каймакаминъ на име Ахмедъ-ага. Коммиссията сѫщо при ревизирането на всичкитѣ околности на селото не намѣри никакви въстаннически укрѣпления, отъ което заключава, че Шефкетъ-паша по нѣкакви клѣветнически интриги глѣда да обвърже за фактъ своитѣ софизми. Коммиссията ся завърна. Пашата бѣше осѫденъ на заточение а каймакаминътъ биде затворенъ въ занданитѣ у пловдивската генджеаа.

Евангелското Амереканско благотворително общество слѣдъ нѣколко седмици отъ съсипването на селото, подари четиредесять чифта волове на които бѣха ся избавили и ся върнали пакъ въ селото си. Спорѣдъ свѣденията взети отъ селянитѣ, сѫщо и Английската благодѣтелка Г-жа Лейди Странгфордъ подарила множество: черги, дрѣхи, пари и пр.

Благодѣянията на тѣзи человѣколюбци селянитѣ ги прѣдаватъ отъ потомство на потомство. —

Оттарванитѣ отъ огъньтъ и меча ся завърнаха есѣньта. Съградиха нови жилища. Почнаха първоначаленъ животъ. Нъ и това било напусто. Пакъ нова бѣда. Въ Руско-турската война злощастнитѣ селяни, пакъ притърпеха една нова трагическа катастрофа. Тѣ бѣха пакъ ограбени до косамъ. Человѣколюбивото Амерканско общество и то ся ограби: понеже подарацитѣ му, които бѣше ги дало на селянитѣ, турцитѣ ги взѣха.

Такова бѣше правлението на турската Империя. Мъртви и безсилни баха думитѣ: „свобода и правда, братство и единство, мисли и прогресъ, воля и земя". Да, тѣ бѣха създадени за ущербъ на тероризмътъ. Всѣка священна правда грозно ся прислѣдваше. Всичко живо, мирно и беззащитно бѣше прѣклонило глава прѣдъ адското гърло на топътъ и острото желѣзо. Стари и млади, богати и сиромаси, силни и слаби, болни и здрави еднакво трѣперяха прѣдъ сѣнката на безбожий тиранинъ, прѣдъ тоя Ватикански безбожникъ; а ученитѣ уви, тѣ бѣха прѣдмѣтъ на гонения, прислѣдвания, заточения и на жестоки мѫчителства. Тѣ спорѣдъ, поганеца, били „башъ-комити“ а спорѣдъ насъ бѣха първи защитници на свободата и правдата.

НАДВѢЧЕРИЕТО НА ЗВѢРЬТЪ.

До когато раната бѣше прѣсна, до като, селото на робството, бѣше прѣобразено на грозна и печална сцѣна, на скръбь и писъци, то бѣше тогава мирно и нѣмо, нъ пакъ се явиха демонитѣ на мѫченията, тѣ създадоха нова и по-смъртоносна рана, ето че пакъ избухна въ ратлината на прѣсната кръвь новъ ешафотъ. Нова смърть.

И явно е, че Божествений, законъ на избавлението, не простря силата и сега на защита върху безсилнитѣ жъртви на звѣрьтъ.

Безсилието, царството на въздиханията, върлуваше широко, като свободно царуваше на чело съ своитѣ управители. Варварина, ратника на разорението, фанатика на царството и феодалството, убивача на робитѣ и безсилнитѣ, тоя, казвамъ, кървожаденъ человѣкъ, бѣше обърнатъ на цѣль звѣрь въ човѣшка маска. Той денонощно, мисляше, мичтаеше и бълнуваше за убийствата. Палачь на мѫкитѣ и страданията, разорителя на робитѣ, бѣше достигналъ точката на надвѣчерието на своитѣ си владѣяния и царство. Провидѣнието диктуваше.

То ся не забави да го не накаже. Слѣдъ злото и нещастията на роба, слѣди и доброто. Божий промисьль чу въздиханията на слабитѣ и окаянитѣ. Той го помилва. Това стана, нъ чрѣзъ кръвьта на другитѣ. Войната се обяви на Турция. Русский народъ чу въплитѣ и желанията на братията си — Българитѣ. Той се въоружи и стана. Звѣрьтъ (Турчинътъ) не стоеше и той. Той доде до съзнание. Пристѫпленията и убийствата свидѣтелствувани бидоха отъ самата имъ физиономия. Тя не крие дълбокитѣ тайни на злодѣеца. Тя ги е откривала, открива и ще ги открива. Това е вѣченъ законъ. Страхътъ минуваше бѣгло по всичкитѣ сърдца у пристѫпницитѣ. Аллаха на беззаконията спѣше. Страхъ и ужасъ мѫчеше тѫпитѣ имъ мозъци. Нервитѣ усилваха топтенията си отъ въображенията на незавѣстностьта. Неизвѣстностьта е велика рана на пирстѫпника. Тя кара животний міръ да се намира въ ограничение на силитѣ, мислитѣ и изслѣдванията. Избавителката въстържествува грамадно. Провидѣнието облагодѣнствува и покровителствува немощнитѣ, слабитѣ и безсилнитѣ. Помилованията се дадоха на притисняемитѣ. Страхъ гонеше притиснителитѣ. Избавлението имъ бѣше: бѣгството. Това мислиха и испълниха. Нъ злото и послѣдната трагическа присѫда хвърчеше връхъ вертепа на съсипаното, изгореното и избияно село — Бояджикъ. То бѣше въ периодъ на новъ животъ; то бѣше въскръснало изъ гроба. Възраждаше ся. Надѣждата храни. Ратника, избавения отъ огъня, трудолюбиво глѣдаше да допълни изгубеното. Не знай бѫдещето. Той изноренъ отъ трудностьта, нъ благословена работа, не помислюваше, че слѣдъ едно нещастие, често слѣди и друго, по-опасно и по-гибелно. Динъ-Исляма изъ околията (Ямболска) ся приготви и почна бѣгството си къмъ Едрине. Калфалийски султанъ (за когото доста говорихме по горѣ), оня разоритель и грабитель на това истото село, пристигва като ураганъ, като бѣлъ Аждреханъ и ето че пакъ поднвява кланията, горенията, съсипванията, безчестноститѣ, мѫчителствата и убийствата, въ прѣди нѣколко дневното корѣнно искорнено и порутено съ жителитѣ и жилищата село. Това бѣше на надвечерието на звѣрьтъ и селото. Той проля и изспи най горчивитѣ си материй върхъ огнетенитѣ. Той намисли да истрѣби избавенитѣ, въскрьсналитѣ отъ гроба. Това ето че и направи. Кой е раздухалъ тая присѫда, какъ и за какво е дошелъ пакъ тукъ, положително неможахъ да узная, нъ спорѣдъ едни, главната причина, гдѣто се е върналъ да исколи и изгори не искланитѣ и не изгоренитѣ, е че ужъ билъ наклѣветенъ отъ нѣкой избѣгнали, отъ мѣчьтъ и огънятъ. Бояджийци прѣдъ Европейската коммиссия, която бѣше испратена за ислѣдвание на работитѣ. Неговитѣ привърженници, олани, бѣха безбройно. Селото въ единъ мигъ измѣни видътъ на ликътъ си. Селянитѣ блѣдно стояха, треперяха и мѫчно дишаха, като чакаха моментътъ на послѣдньята струна на смърть или животъ. Смъртната присѫда горделиво стоеше, прѣдъ слабитѣ. Тя имъ показваше мѣчьтъ си. Жребето вторично се хвърли. Часътъ на смъртьта удари. Стълкновения нѣмаше. Небосклона помраче. Това бѣше насипванието на зарата. Слънцето минуваше, опьстреената съ невинната кръвь, земя, съ свѣтлината си. Лучитѣ се присѣкоха. Трѣвога блѣсна. Раната слѣди друга рана, скръбьта-смърть. Всичко онѣмя. Страшна гробна тишина въ единъ мигъ ся въстанови. „А чакай, писъци! писъци! Божечко! Что е? Пакъ колятъ, пакъ биятъ!" викаха полумъртвитѣ селяни и ги докарваше до полуда, като омаяни, безсилни и изумени ся небрѣжливо движаха отъ едно мѣсто на друго безъ да знаятъ какъ, кѫдѣ, что и какво правятъ. Писъцитѣ ся възобновиха.

Кланието се повтори и смъртьта се приложи. Избавенитѣ прѣди малко отъ острото желѣзо и отъ неомолимитѣ пламъци ся подложиха сега на най невѣроятни изтѣзания и мѫки. Тури се подъ ножъ и огънь избавениятъ. Мѫкитѣ се увѣличаваха. Грабѣжитѣ взимаха обширенъ размѣръ. Катастрофа третя и послѣдня.

Катастрофитѣ иматъ мраченъ начинъ за поправяние на работи.

Селото се съсипа третий и послѣдний пѫть. Облажи гоститѣ си. Облажи гоститѣ си, и много други сега, избавени не одавна сложиха коститѣ си. Селото въ послѣдньото си съсипвание доби страшенъ гробенъ ликъ. Трагическо зрѣлище царува сега въ това разрушение. Султанътъ се прости и раздѣли вѣчно съ ловътъ си. Той побѣгна и ся не върна вечь. Нощнитѣ бухали грозно виеха по разоренитѣ безъ домакини домове. Това е споменътъ. Блѣдъ и смъртенъ духъ се раждаше по горитѣ, рѫтлинитѣ на пѫтешественника, като че гробенъ гласъ се издигаше и викаше: „отмѫщение на тиранина“! Нѣка помни градущето поколение това жално и сърдцераздирателно събитие. Азъ го писахъ и посвѣщавамъ тѣмъ. То е скѫпо съкровище на въ спомѣнанията на историята ни, на теглилата и робството, на мѫкитѣ и неволитѣ ни. Скѫпата свобода нека не пази, като въспомни тия мрачни и тѫжни врѣмена. Хубавъ вѣкъ на историята ни се създаде отъ провидѣнието. Почитаме го. Огнетения робъ скѫпо цѣни видѣлината и свободата. Ний бѣхми този робъ, слѣдователно цѣнимъ я, вѣрвамъ и грядущото ни поколение по-скѫпо, по-силно ще я пази и почита най живо и най крѣпко.

И така тия три нещастия, три сестри, слѣти въ едно, излѣха своитѣ сили надъ орисаното по злочистината си си село Бояджикъ. То испита най-горчивата рана на смъртьта. Присели се въ обятията на срѣднитѣ и нови орисани по аналогичната си сждбина села и градове. Тоя бичь вѣчно е владѣлъ по лицето на грѣшната и мрачна наша планета. Смъртьта царува като холера, въ подобни за нея згодни напасти, създадени отъ смъртнитѣ и нейнитѣ робове. Нъ минжлото зло се забравя, ако то се не напише за напомнюване. Мрачнитѣ врѣмена и тѣглила скоро изгубватъ своятъ си типъ, ако тий не бждктъ фотографирани. Минжлото е урокъ, опитътъ урокъ, нещастието е такожде урокъ. То ни учи за прѣдпазвание. Азъ го испълнихъ съ описанието на мень извѣстното и наглѣдното.....

Не се отнася въ рѣдътъ на прѣдмѣта ми, нъ считамъ за нужда, ако да загатна нѣколко въпроси на нашето покровителство — правителството, по тия съсипателни села, тѣ сж:

Пристжпления ли ще бжде, или злодѣяния, ако се опрости на такивато изгорени, съсипани и корѣнно изкорнени села, за нѣколко години, кадастрата, чрѣзъ което опростяване се дава възможность на въздигание и материялно подкрѣпленитѣ на тия нещастници?

Грѣхота ли е ако се поддържатъ нѣколко години, учителитѣ и свещенницитѣ имъ отъ правителството? Не ще ни бжде благодѣяния, ако самото ни почитаемо правителство отпуснеше нуждното количество пари за въздиганието на училища и църкви на тия нещастни по сждбината си села и пр. и пр. Това историческо по своето клание село Бояджикъ, бѣхъ посѣтилъ настоящата година. Тамъ нѣмаше нищо живо отъ радость на свободата. Безбройно число жени, вдовици, или се оплакаха за своето окаяно и плачевно състояние. Тѣ често повтаряха слѣдующето прѣдложение: „Турцитѣ убиха мжжиетѣ ни, а Българитѣ взеха сега синоветѣ ни войници въ войната съ Сърбия, а намъ друго нищо сега не остава, освѣнь да се хвърлимъ въ р. Тунджа и се удавимъ.“ Тѣзи наивни, нъ и съвмѣстни, на положенията имъ, прѣдложения опечалиха сърдцето ми. Нъ слабъ слабо му не помага. Друго нищо. Така се свърши това историческо събитие. Грозна огнена яма погълна многочислени невинни работници, раи, на калифовото царство. Нъ историята ни неще го забрави. То е сама история.

Друго. Събитията за да дадѫтъ по важни въспомѣнания и значения, слѣдъ свършванието си, оставятъ нѣкакви знакове. Въ мѣсто и врѣме е да се потрудятъ, останалитѣ живи потомци и синове на избититѣ имъ родители, чтото да въздигнатъ единъ вѣликолепенъ мономентъ за память на невиннитѣ страдалци и виновницитѣ на нашата свобода. Това се чака и ще се осѫществи, нъ само ако самото ни почитаемо правителство вземеше инициативата и почнеше нужднитѣ си прѣдначинания, за това толкова вѣлико благородно и свято дѣло на страдалцитѣ и искупители на нинѣшната ни свята и скѫпоцѣнна свобода. Епитафътъ е съчиненъ и готовъ за мономентътъ. Врѣме е да се осѫществи това благородно дѣло.

Славата и могѫществото на България се създаде отъ кръвьта на тия и други мѫченици. А защо да ги забравяме и не въздигнеме поне единъ хладенъ камьнь надъ прахътъ имъ?.....

Таково е прочее, въ кратце описанието на *Жалното историческо събитие по кланието на село Бояджикъ*; което по своитѣ теглила и подвиги трѣбва да държи видно мѣсто у Българската История.—

Нъ и при това не трѣбва да ся забрава, че отъ голѣма важность и народна длъжность е въздиганието на единъ мономентъ, както въ това, така и въ другитѣ изгорени и избити села, съ което ся остава вѣченъ спомень на народа, мѫченицитѣ и събитието.

КРАЙ

(Израб.) Словослагатель Миндо Пенковъ Ямболецъ.

ИМЕНАТА
НА
ПОЧИТАЕМИТѢ Г. Г. СПОМОЩЕСТВОВАТЕЛИ НА КНИГИТѢ: „КИТАРА“ и „ЖАЛНО ИСТОРИЧЕСКО СЪБИТИЕ ПО КЛАНИЕТО НА С. БОЯДЖИКЪ.“

ЯМБОЛЪ

Автора подарява на Бояджийск. училище 5 тѣла
Издателя „ „ Слив. учен. Др. „Развитие“ 2 т.

Георги Ю. Маровъ, Никола Черневъ, Х. Ат. Ив. Свѣщаровъ, Михаилъ Г. Пантелѣевъ, Панайотъ Ив. Султановъ Василъ Атанасовъ, Славъ С. Чобановъ, Василъ Д. Джинковъ, Димитръ Кара Николовъ, Панайотъ Бѣлевъ, Петръ К. Тикливчиевъ, Сотиръ Г. Кундороджи, Юрданъ В. Бакарджиевъ, Боянъ Пенчевъ, Пѣю А. Кундороджия, Михаилъ П. Иванджиковъ, Маринъ Сжббевъ, Костадинъ Ж. Шиваровъ, Михаилъ Т. Каварджиковъ, Иванъ А. Гребенаровъ, Илия Д. Керемдчиевъ, Крумъ М. Тодоракевъ, Георги М. Камиловъ, Кръстю П. Сандийковъ, Панайотъ К. Сандийковъ, Панайотъ Х. Илиевъ, Петръ И. Ишмириевъ Велико И. Кратуновъ, Панайотъ Николовъ, Ив. Дочевъ, Георги Стояновъ, Атанасъ К. Кундороджи, Димитръ Алексевъ, Дочю А. Ковачя, Апостолъ Зафировъ 2 тѣла, Димитръ Влаховъ, Василъ Д. Минчевъ, Панайотъ Желевъ, Кръстю Панайотовъ, Димитръ А. Маслинковъ, Атанасъ Куртевъ, Ив. Ж. Кънчевъ, Колю М. Свѣщаровъ, Ив. Димитровъ, Георги С. Дуплевъ, Георги П. Илочевъ, Братия Ив. Султавови, Славъ Стояновъ, Жеку И Енчевъ Жеко И. Шиваровъ, Панайотъ Д. Щифеловъ, Русси В. Юрдановъ, Атанесъ Т. Кихановъ, Атанасъ Илиевъ, Юви С. Паспалджиевъ отъ Котленска околия с. Ичера, Ив. Г. Дановъ отъ Ямб. околия с. Емирлий, Колю Дянковъ отъ с. Емерлий, Недѣлку георгевъ отъ с. Бояджикъ Священникъ Генда отъ с Соуджякъ, Илия Р. Сапунджиевъ учитель, Коста Ив. Карагьозовъ, Михаилъ Х. Жековъ, Георги Ив. Гжрдевъ Диню Димитровъ, отъ с. Мусукоджалий, Г-ца Васила Ю. Сарайдарова Г-жа Цана Н. Ненова, Господинъ Станевъ отъ с. Емирлий.

Събралъ: Юр. Т. Маровъ Ямболецъ.

Г. г. Дочю Х. Георгевъ, Г. К. Шахъмовъ, Спасъ Николовъ, Митю Михаиловъ, Василъ Тотювъ, Господинъ Атанасовъ, Ангелъ Костовъ, Колю Паповъ, Никола Петровъ, Къню Н. Консоловъ, Никола В. Ерговъ, Пананотъ Желювъ. А. Д. Шевкеновъ, Димитръ Юрдановъ, Петръ Б. Георгевъ, Стоянъ М. Кючюкевъ, Тодоръ А. Гребенаровъ, П. Поповъ, Недю Гунчовъ, Ив. Т. З. Конадински, Василъ Илиевъ Шиваровъ, Стоянъ Киловъ, Пананотъ М. Главчевъ, Ив. К. Сирменъ, Митю И. Кънчевъ, Христо Филиповъ, Паскалъ С. Милицовъ, Ив. Андоновъ, Никола Г. Крачовъ Георги Сѫббевъ, Андонъ Стояновъ, Петръ Н. Балахуровъ, Стою Цвѣтковъ, Димитръ Р. Митрадживвъ, Станю Цвѣтковъ, Димитръ Ивановъ, Начю Георгевъ, Ив. Богдевъ, Г. Д. Качюлевъ, Симеонъ Христовъ, Ст. Г. Шиваровъ учен. отъ IV класъ, Щ. П. Ковачевъ учен. IV класъ, Ив. Питриевъ учен. отъ I класъ, Панаиотъ Н. Кермедчиевъ учен. отъ I класъ, Петръ Димовъ отъ Одринъ.

Събралъ : Ив. Г. Шевкеновъ.

Г. г. Русси Стефановъ, отъ Сливенъ, Димитръ Минковъ, Щилиянъ П. Бояджиевъ, Ат. Илиевъ, Х. Пананотъ Г. Поповъ, Подпоручикъ Яковлевъ отъ Сливенъ, Подпоручикъ Добревъ отъ Карлово, Ст. Н. Арабаджиевъ, Панаиотъ Митковъ, десятникъ Ив. Икономовъ отъ Карнобатъ, Серж. М. Тотевъ, десятникъ Карабалиевъ, десятн. Поповъ Х. В. Хр. Вълчановъ, Хр. Ив. Арнаудовъ, Ст. В. Мумджиевъ, жанд. Георги Наидялковъ отъ Сливенъ, Георги Мишковъ, Господинъ Кафеджи, Влаю Георгевъ отъ Сливенъ, кавалэристь Д. Апостоловъ отъ Сливенъ, Йв. Димитровъ отъ Сливенъ, С. Н. Варбановъ, Ив. Т. Мишковъ, Ив. Д. Поповъ 4 тѣла отъ Карнобатъ, Юрдана Т. Гюлева 4 тѣла, Панаиотъ Гюлевъ, Трифонъ Добревъ, Сотиръ Шестаковъ, Хр. Х. Михаиловъ, Ст. Бозилиевъ отъ Казанлѫкъ, фелдш. Ионко Ивановъ отъ Казанлѫкъ, фелдш. П. Мартиновъ отъ Айтосъ, фелдш. М. Т. Медникаровъ отъ Чирпанъ, Василъ Гегргевъ отъ Карнобатъ, подпоручикъ Антоновъ, Дим. С. Ханджиевъ, Кол. С. Арабаджиевъ, Т. Петковъ кожухаровъ, Ив. Стояновъ Кожухаровъ, Ив. Илиевъ, кожухаровъ, Киро Клиевъ, Апостолъ Караджовъ ота Карнобатъ, М. С. Караджовъ, В. Г. Праматаровъ отъ Ст.-Загора, Стоянъ Янчовъ, Ив. Хр. Трошановъ отъ Медвѣнъ, Щ. Парушевъ, Хр. Костакевъ отъ Чирпанъ, Христаки Юрдановъ, Минчю С. Арабаджиевъ, Петръ Василевъ.

Събралъ: Г. М. Валчановъ.

Н. Драгановъ, Георги Миндовъ, А. М. Кожухаровъ, Панко Г. Карнабатловъ, В. Апостоловъ, Сящ. П. Ж. Водиничаровъ, М. Г. Кючюкевъ, Д. К. Драгневъ, Д. Вълчевъ отъ Казанлѫкъ, П. А. Астарджиевъ, Н. Ив. Поповъ, К. Д. Карнабатловъ, Спасъ Г. Думухчиевъ, подп. С. Найденовъ отъ Казанлѫкъ, Павли Генковъ отъ Казанлѫкъ, кап-Клатновъ отъ Казанлѫкъ, поруч. Русевъ отъ Казанлѫкъ, Спиро Гулапчевъ, Кіевъ (въ Руссія) студентъ университета, Юрд. Ц. Кендовъ отъ с. Арнауткьой Ямб., Ив. М. Данаиловъ, К. М. Шестаковъ, Ст, Драгоевъ.

Събралъ: Панко Г. Карнабатловъ.

Георги Сотировъ, Петръ Н. Кермедчиевъ, Ив. Несторовъ, Илия Славовъ Ст.-Загора, Илия Ковачевъ, Г. Ст. Котовъ, К. И. Терзиевъ Банско (Мак.) Пананотъ Г. Новачковъ, К. Чернооковъ, Петръ Русевъ, Рафаилъ Мойсе Басанъ, Ионтовъ Аврамовъ, Аврамъ Персиядовъ (телегр.) Велику Г. Качюлевъ, Ив. Неловъ, Герги Ив. Козловъ, Ради Петровъ жанд Никола Славвовъ, Никола Чернаевъ, Гену Хр. Геновъ. Събралъ: Петръ Н. Кермедчиевъ.

Г-ци В. Атанасова, Сотирка Филипова, учителки, Юр. П. Чакмакова, Цана Парушева.

В. Влаховъ, Кр. Стефовъ, Свящ. Киро М. Бачоваровъ, А. Кировъ, Хр. Чакмаковъ, Янаки Н. Лѣсеновъ, П. А. Лоловъ отъ Медвѣнъ, П. Т. Кривошиевъ, Г. Илиевъ Върбанъ Хр. Димчевъ, сержан. майоръ П. Поповъ 2 тѣла, П. Жековъ, Д. Т. Илчовъ. Събралъ: Н. Зафировъ

Панайотъ А. Иотовъ, Стоянъ Г. Чолаковъ, Митю Г. Х. Жековъ, Панайотъ Андоновъ, Георги Стефановъ отъ Сливенъ кафафъ, Ив. Б. Алексевъ бакаленъ, Геоги Ив. Дублевъ бакаленъ, Геооги Т. Кермедчиевъ, Ст. К. Чолока, бакал., Недю Василевъ, Събралъ: Г. Ив. Дублевъ

СЛИВЕНЪ

Ученици отъ Сливенската Държавна Гимназия

КЛАССЪ IV

Георги Д. Стойновъ, Димитръ Кутевъ, Коста Тодоровъ, Марко Нидѣлчовъ отъ Карнобатъ Алекси Андоновъ, Христи П. Костадиновъ, Ив. Г. Желѣзковъ, Тодоръ Г. Колевъ отъ Ст.-Загоръ Ив. П. Распановъ, отъ с. Кортенъ, Ст. П. Сюлюшевъ отъ Н.-Загора, Тодоръ Стефановъ, Фоти С. Вълчевъ отъ Айтосъ, Василъ Милковъ, Ив. Черневъ отъ с. Кортенъ, Ченко Х. Казаковъ отъ с. Медвѣнъ, Рашко Стамовъ Джумалий, А. Светославовъ отъ с. Кортенъ, Геор. Ив. Вашевъ отъ с. Мусукуджилий.

КЛАССЪ III

Георги Алексевъ, Любомиръ Стояновъ, Василъ Андоновъ, Ив. П. Георгевъ.

Ст. Дирминджиевъ, Ст. Генчовъ, Ив. Добревъ, Тодоръ Жилѣсковъ отъ с. Автаня, Никола П. Стояновъ отъ Войника, Панайотъ Николовъ, отъ с. Кирминлий, Стоянъ Вълчевъ отъ Тръпоклово, учен. отъ II Класъ.

Димитръ Костадиновъ, Георги Тодоровъ отъ Мусукуджилий, Петръ Зографъ, отъ I класъ, Диму Юрдановъ учит. отъ с. Медвѣнъ, Димитръ Пѣйчевъ, отъ Ямболъ, Хр. А. Златаровъ отъ Ямболъ, Кр. Ж. Стояновъ, Никола Парушевъ, Славъ Геновъ отъ с. Орлово, Георги Д. Минковъ отъ с. Кореонлий, Георги Христовъ тчен. отъ класъ I

Събралъ: Д. В. Х. Русевъ отъ IV кл..

Константинъ П Партеневъ учен. отъ VII класъ отъ Т.-Пазарджикъ, Д. Петровъ VI кл. П. М. Нойковъ, VI кл. отъ Ямболъ, П. С. Мухтаровъ ота VI кл., П. Жековъ, VI кл. Г. Ив. Бакаловъ отъ VI кл. отъ С.-Загора, Белю Кировъ, V кл. Д. Христовъ II-й отъ с. Алтакларя, Д. Н. Качулевъ отъ Ямболъ, Щ. П. Верановъ отъ Ямболъ, Тома Д. Поповъ отъ Казанлѫкъ, ученици отъ V класъ, Н. Костовъ отъ М.-Паша, В. Г. Чакъровъ отъ Т,-Сейменъ, Д. Иоповъ Провадия (Одрин.), Ив. Адамовъ отъ Бургасъ, Н. А. Бъръмовъ ученици отъ IV кл., Св. В. Икономовъ отъ Янб. П. Николовъ отъ Айтосъ, ученици отъ III класъ, Василъ Апостоловъ жанд. Тодоръ Николовъ пантолоджи, Василъ Н. Зихиревъ, Хр. Вълевъ учен. отъ V класъ отъ Ямболъ, П. Г. Х. Панайстовъ.

КОТЕЛЪ

Икономъ Ив. Николовъ 2 тѣла, Свящ. П. Желѣзсковъ 2 тѣла, Свящ. Н. Добревъ, Свящ. П Икономовъ 2 тѣла, Свящ. Р. Бончовъ 2 тѣла Свящ. П. Великовъ, Панайотъ Вичовъ 2 тѣла, Рафаилъ Василевъ кандиларь 2 тѣла, Георги Курустовъ телегр. учен. отъ Сливенъ, Рахни Минчевъ отъ Варна, Захарий Соббаджиевъ, Христо Н. Боевъ, Петръ Ив. Ножаровъ отъ Габрово, Б. Ив. Бижовъ, Х. П. Н. Боевъ, Д Великовъ, Крьстю Дачовъ, Хр. Неиковъ, Юрд. Савовъ 2 тѣла, Хр. Стояновъ Плаковъ, Рофаилъ Вичовъ, Ст, Ангеловъ кафеджи, Х. Савва Ченковъ, Ст. С. Ноковъ, Маринъ Сандакчия отъ Сливенъ, Хр. Ив. Балабановъ, Ат. Кара Ивановъ, Сл. Т. Киселковъ, Добри Крьстевъ, Калудъ Хр. Калудовъ, Коста Петровъ Комита, Хр. Тиневъ Биволовъ, Юр. Петровъ Джурковъ, Никола Димовъ, Димо Минковъ, Ник. Стояновъ кундурджи, Василъ Цончевъ, Кр. А: Къневъ бакалъ, Медвенецъ, Илия Г. Белиновъ, Пет. Тоневъ, Георги Т. Грозевъ, Я. Т. Везиревъ, В. Гайковъ, М. Трошановъ, Ст. Г. Докторовъ, П. Ивановъ часовникарь, Т. Лазаров, Ив. Г. Дикторовъ учитель, Х. Юр. Х. Ченковъ, Хр. Н. Мацовъ, Ц. К. Старицовъ, Ст. Х. Пэнчовъ, Дачю Георгевъ, Ив. Г. Сапунджиевъ, Диму Ив. Мутафовъ, Ив. П. Карпозановъ, Юр. Х. Димчовъ 2 тѣла, Видулъ Марковъ, Ив. Д. Плачковъ омъ Копривщица, Василъ Василевъ, Хр. Бижовъ, Калудъ Юрдановъ, Василъ Тошовъ, Т. Даскаловъ, Божилъ Атанасовъ. Събралъ: Д. Поповъ.

СОФИЯ

Ученици отъ Държавната классич. Гимназия.

Г. С. Ив. Бояновъ с. Дол. Драглища. классъ VII

КЛАССЪ IV

Г. г. Хр. Григоровъ г. Ловечь, Ст. Татевъ г. Ловечь, М. Милчовъ г. Тетевѣнъ, М. Икономовъ Забуновъ г. Брѣзникъ, Георги И. Божиловъ г. Измаилъ, Никола К. Милановъ г. София, Г. Г. Чолѣевъ г. Якуруда (Македония)

КЛАССЪ III

Г. г. Дако И Влаховъ с. Гложани, Хр. Ивановъ с. Боилово, Георги Никовъ с. Караманкьою (Добруджа), В. Д. Папазовъ г. София, Ив. Консуловъ г. Т.-Пазарджикъ, Стефанъ Стефчовъ с. Горня-Баня, Бохоръ Хаимовъ г. София, Мехмедъ Х. Тумбевъ Чеп. с. Баня, Хасанъ А. Петаковъ Чеп. с. Костандово, Иванъ Д. Ушевъ цеп. с. Каменица, Никола Банцавеловъ отъ г. Крушево (Мак.) К. С. Калчовъ отъ Н.-Загора, Ст. Ивановъ отъ с. Бебрево, Тодоръ Завариновъ отъ чеп. с. Каменица, Д. Н. Нѣмски отъ г. Панагюрище, Петръ Т. Пѣевъ отъ г. Трънъ, Евстатия М. Петровъ отъ г. Плѣвенъ, Димитрий А. Иосивчевъ отъ г. Охридъ (Мак.)

КЛАССЪ II

Алилъ Х. Муковъ отъ Цепина с. Баня, Никола Ивановъ отъ г. Руссчукъ, Ангелко Божиловъ отъ с. Кътина, Хр. П. Дрѣновски отъ г. Дрѣново, Стойчо Богдановъ отъ с. Локарско (соф.), Г. С. Груевъ отъ г. София, Ив. Я. Велински отъ с. Бистрица, В. Костадиновъ отъ г. Пловдивъ, Димтръ Г. Чолѣевъ отъ г. Якоруда (Мак.)

Събралъ Г. Г. Чолѣевъ.

г. ПЛОВДИВЪ

Негово Прѣосвѣщенство Пловдивский Епископъ Гервасий (4 тѣла) — Пловдивъ, Иеродиаконъ Протасий, Михаилъ Д. Желѣзаровъ, Франсоа Стамбуловъ, Илия Лиговъ, Такфоръ Крикорянъ, Стефанъ Китовъ, Никола Чирпанлиевъ, Костадинъ Петковъ, Никола В. Пипаковъ, Теодръ В. Турчевъ, Стефанъ Михаиловъ, Ан. Кацаровъ, Антонъ Зисофъ Македонски, Сотиръ Димитровъ, Георги Тимоновъ (пожаръ), Андрѣя Георгиевъ (желѣзаръ), Никола Трифоновъ отъ г. Пловдивъ, Б. А. Тодоровъ Ценовъ и Никола Тодоровъ Ценова отъ с. Брацигово, Т. Мимидичковъ отъ Станимѫка. Тодоръ Ив. Мумджиевъ отъ Т.-Пазарджикъ.

Ученици отъ Пловдивската Държавна Александровска Гимназия.

КЛАССЪ III

Михаилъ Ангеловъ—Пловдивъ, М. К. Пѣевъ Пловдивъ.

КЛАССЪ II

Г. г. Георги Черногоровъ, Христо Славовъ, Димитръ Г. Желѣзаровъ; Ив. Ивановъ, П. Г. Торомановъ, Мини Яковъ, Ив.

Тодоровъ—Пловдивъ, Петръ Вълковъ (I классъ) Пловдивъ.

Събралъ: Петръ Д. Арнаудовъ

КЛАССЪ VI

Г. Христовъ отъ г. Чирпанъ, Д. Филовъ отъ Сливенъ, Кандиевъ—Гюменджа, Алтабановъ — Ст.-Загора, Манолъ С. Шоповъ отъ Калоферъ, Найданъ Беневъ—Копривщица.

КЛАССЪ IV

Г. г. Радю Колевъ отъ Кючюкъ-Хасанъ, Цвѣтко Цълклевъ —Аджаръ, Тодоръ Орханиевъ—Калоферъ. Георги Ив. Джевизовъ—Пловдивъ, Ив. Мендизовъ—Пещера, Тодоръ Цвѣтковъ—Калоферъ, Никола Вапцаровъ отъ Аджаръ, Драганъ Фетфаджиевъ отъ Калоферъ Никола Х. Ж. Атанасовъ отъ Чирпанъ, Василъ Дочовъ отъ Карлово, Тодоръ Пенковъ отъ Калоферъ, Георги Х. Ганчевъ отъ Клисура, Георги Цаневъ отъ Амзалари, Димитръ Х. Пьевъ отъ Калоферъ, Димитръ Т. Ботушаровъ отъ Т.-Пазарджикъ, Георги Стефановъ отъ Одринъ, Костадинъ Георгиевъ отъ Перущица, Никола Георгиевъ отъ Пловдивъ, Никола Ив. Лазаровъ отъ Карлово, Василъ Д. Бозовски отъ Станимака, Юрданъ Х. Трандафиловъ отъ Т.-Пазарджикъ, Христо П. Радковъ отъ Карезлий, Димитръ Нончевъ отъ Клисура, Дѣлю Г. Бъчваровъ отъ Иробасъ, Ботю П. Божиновъ отъ Карлово, Слави Х. Пенчевъ отъ Рахманлии, Димитръ А. Овчаровъ отъ С.-Загора, Т.-Михайловски отъ Елена, И. С. Дяволовъ (Чортовъ) отъ с. Горня Махла, Ангелъ Ив. Кушлевъ отъ Чанакчии, Ив. Бойчовъ отъ Котель, Т. Т. Саатчиевъ отъ Карлово, Георги Славовъ отъ Габарево, Василъ Юрдановъ отъ Хаджи Елесъ, Спасъ Петровъ отъ Пловдивъ, А. Славчевъ отъ Казанлѫкъ, Христо Станчевъ отъ Хаджаръ.

КЛАССЪ III

Атанасъ Тодоровъ отъ Габрово (Македония), Никола Тютюнджиевъ отъ Ст.-Загора, Арах. Гарибовъ отъ Плевенъ, Ц. Гарибовъ отъ Плевенъ, Спасъ Христовъ отъ Охридъ (Македония), Михаилъ Гешовъ отъ Калоферъ, Ив. Николовъ отъ Кара-Топракъ, Ив. Новачковъ отъ Ст.-Загора, Георги Коевъ отъ Рѫж.-Конари, Тома Райковъ Македония (с. Просеченъ), Паню Димитровъ отъ Ст.-Загора, Станю Банковъ отъ Ст.-Загора.

КЛАССЪ V

Г-нъ Панайотъ Г. Ковачевъ (2 тѣла) отъ *г. Ямболъ.*
Събралъ: Ганчю Христовъ.

Г. г. Ив. М. Джоловъ отъ Панагюрище, Георги Н. Узунски, Христю Господиновъ, Атанасъ Мариновъ Ионинъ, Спасъ Ив. Икономовъ, Христо Г. Коевъ (Македония), Н. Г. Джелеповъ, Цочо Костовъ, Христо Иличь, Иове Стояновъ, Г. Падаровъ, А. Василевъ, Н. Гюровъ, П. С. Катревъ (2 тѣла), Хр. Ангеловъ, Е. Грудевъ, Г. Х. Кожухаровъ отъ Пловдивъ, Недю П. Керметчиевъ отъ Ямболъ, Панайотъ Д. Хлѣбаровъ отъ Ямболъ Андонъ Д. Хлѣбаровъ отѫ Ямболъ.
Събралъ: А. Д. Хлѣбаровъ

Г. г. Илия Димитровъ отъ Пловдивъ, Атанасъ Тодоровъ, Христо Паничковъ (30 тѣла), Ив. Н. Пиперковъ (ученикъ отъ VI кл.) Д. Х. Коевъ отъ Казанлѫкъ (ученикъ отъ III классъ).

с Чешнигиръ-Нова Махала (Конушка околия)

Г. г. Трьндафилъ Тоневъ, Василъ Запряновъ, Лабри Тодоровъ, Никола Каварджиковъ, Свящ. Георги Срѣбревъ и Ангелъ Т. Родопски.

с. Новаково (Хаджи Елеска околия)

Г. г. Свящ. Ангелъ Чолаковъ, Т. Н. Карагюлевъ, Т. К. Грапчевъ, Величко Тилевъ, Найденъ Кузмовъ, Д. И. Шюкаровъ, Христосъ Г. Слънковъ, Петръ. Ив. Високовъ, Атанасъ Латевъ, Д. Хр. Пашковъ, Ат. И. Поповъ, Видю Христовъ, Киро Янаковъ, Свящ. Ангелъ П. Василивъ, Хр. Д. Айрановъ, Спасъ Динковъ, Манолчевъ, Ив. Г. Поповъ, Д. Хр. Грапчевъ, Т. Жековъ и Славчо Геновъ.
Събралъ: Свящ. Ангелъ Чолаковъ.

г. Сейменъ

Г. г. М. К. Абаджиевъ отъ Сейменъ, М. Т. Бакарджиевъ отъ Сейменъ, Панайотъ Петровъ отъ Сейменъ, Ст. Минчевъ отъ Ст. Загора, Хр. Калъповъ отъ Казанлѫкъ, Г. Д. Шърлановъ отъ Сейменъ Ст. Куртевъ отъ Ст. Загора, Д. Аладжовъ отъ Сейменъ, Димитръ Величковъ (2 тѣла) Д. Б. Коларовъ отъ Сейменъ, Георги Стояновъ Подпоручикъ, Г. Ивановъ, Стоянъ Чучулановъ, Ив. Христовъ, Ст. Саялабашевъ, отъ Ст.-Загора, Георги Петровъ отъ Чирпанъ, Марко Николовъ отъ Карлово, Стою Г. Овчаровъ отъ с. Трьново, Гочю П. Бенли Трьново, Ж. А. Бургеловъ, Марко Нетковъ, С. П. Кара-Милевъ, Стою Перебасановъ, Станчю Коевъ, Ст. Г. Алагизовъ, Желѣзко Диневъ, Ат. Митевъ и Ив. Колевъ отъ Сейменъ. Генко В. Каравеловъ отъ с. Търново, Нейко Н. Матевски отъ с. Гючерли, Хр. Г. Чакълиевъ (Македония), Г. П. Станковъ, Георчю Сидаровъ отъ Сейменъ, Топчу Петровъ отъ с. Търново, Паскалъ Минчевъ отъ Ст.-Загора, Господинъ К. Къзѫловъ, Дошу Димитровъ, Пенчу Г. Овчаровъ отъ Сейменъ, А. Начевъ и Г. Митевъ отъ Ст.-Загора, А. И. Узонджовски отъ Хасково, Анд. Я. Поповъ отъ с. Търново.

Събрали: М. К. Абаджиевъ и М. Т. Бакарджиевъ

г. ПЛѢВЕНЪ

Г. г. Пантали Ст. Карапетровъ отъ г. Плѣвенъ, Петръ Начевъ (2 тѣла) отъ Ст.-Загора, Стоянъ Д. Коларовъ (2 тѣла) отъ Плѣвенъ, Петръ Койчовъ, Георги Георгиевъ, Илия Магловъ, Коста Маринчевъ, Пенко Д. Геновъ, Цвѣтанъ Д. Влаховъ, Никола Н. Алтимирски, Гиорги Гановъ, Христо Абаджиевъ, Костадинъ Д. Терзиевъ, Миланъ Хр. Милювъ, Цвѣтанъ Нешковъ, Цвѣтанъ М. Х. Константиновъ, Димитръ Карапетровъ, Маринъ Томовъ, Стефанъ Станчевъ, Перчо Стамановъ, К. Ташковъ, Марко Нѣмски, Никола Гайтанджиевъ, Маринъ Марчовъ, Маринчо П. Мѫгювски, Пъшо В. Литовъ, Велизарий Катабановъ, Иванъ Ангеловъ и Юрданъ Доновъ.

Събралъ: Кр. П. Кара-Петровъ (Панагюрецъ)
Живущъ въ г. Плѣвенъ

Ст.-ЗАГОРА

Г. г. Стефанъ Р. Лимоновъ, Колчо Петовъ, Коста Поповъ, Хр. С. Камчиковъ, Д. Пападополусъ, Илю Петковъ, В. Желевъ, Зафиръ Зафировъ, Н. В. Казмуковъ, Ив. Д. Миндовъ, Илия Петровъ, М. М. Стателовъ, Господинъ Георгиевъ, Ив. Георгиевъ, Иванъ Таневъ, Д. П. Балдарамовъ, Свящ. М. М. Коларовъ, Братия Ив. Х. Митеви и Х. Георги Х. Зафиревъ. Събралъ: Ив. Евстратиевъ.

ХАСКОВО

Ив. Христевъ (Ст.-Загорецъ) Г. Д. Гьозумовъ, С. Сталевъ, В. Балимезовъ, Василъ Петровъ, А. Димитровъ, Колю Твнювъ белберь, П. Златаровъ, Димитръ Тодоровъ, Г. С. Янкулска отъ Аджаръ, Никола Радевъ, К. С. Калѫчевъ отъ Ст.-Ззгора Никола Шиваровъ, Г. М. Шиваровъ, З. Бояджиев, П. Ив. Радевъ.

Ученици отъ II, III и IV классове: Т. Сотировъ, Янко Е. Кожухаровъ, Стеф. Димитровъ Василъ Х. Петковъ, Кѫню Яневъ, Георги Стойковъ, Рибаровъ, Петръ Райчевъ, Калинъ Х. Петровъ Балабановъ, Мих. Хр. Добревъ Х. Найденовъ, Теню Георгевъ отъ с, Еркекьой, Георги Хр. Пинтовъ отъ с. Шипка, Ив. Георгевъ отъ с. Ѫджа Татаркьой, Стоянъ Баневъ.

Събралъ: Ив. Хр. Манчевъ

АЙТОСЪ

П. Желевъ, Х. П. Поповъ, Диму Х. Петровъ, Никола Костовъ, Стоянъ Добревъ, Дяко Поповъ, Димтръ Ангеловъ, Захо Господиновъ Янковъ, Стойно Н. Свинаровъ Панагюрище, Н. Боевъ П. С. Овчаровъ, Тиникиджиевъ, Калчю Ивановъ, В. А. Лоловъ, Б. П. Кермидчиевъ отъ Ямболъ, М. Басарский, Василъ Юрдановъ, Хр. Михалевъ, Желчю Д. Желѣзсчовъ, Подпоручикъ Цаневъ, В. Желѣзовъ, Г. Я. Ецовъ, К. Христовъ, Георги Фотевъ, Учитель Ж. Ивановъ отъ Кюпеклий, Учитель Р. Милювъ отъ Джиферлий, Г. Н. Кожухаровъ, Подпуручикъ Пенчовъ, Василъ Атанасовъ, П. Първаночъ, Подп. В. Руссевъ

Събралъ: Г. Н. Боевъ книжарь.

К.-АГАЧЪ

Стоянъ Г. Кирмидчиевъ, отъ Александровъ Ахиолско, Панайотъ Д. Карнабатловъ Ямболецъ, Петръ Панчовъ Карлово, Хр. Милковъ отъ Калоферъ. Ст. Димитровъ отъ Жеравна, Ж. Ивановъ отъ с. Енина, Д. П. Ивановъ отъ Дере-Кьой, М. Атанасовъ отъ М.-Паша, М. Петровъ отъ

Сливенъ, Панайотъ Койчовъ отъ Сливенъ, Костадинъ Теневъ Н.-Загора, Д. Кара Ивановъ отъ Ямболъ, Г. Петровъ Пенчовъ отъ Сливенъ, Хр. П. Мифтиевъ отъ Ямболъ, Кирилъ Балтаджиевъ Калоферъ, А. Лазаровъ Сливенъ, А. Важаровъ отъ с. Медвѣнь, Подпор. Хитревъ С.-Загора, В. Марковъ, Свящ. Ив. Поповъ, Георги Бѣлевъ отъ Ямболъ, Юр. Тодоровъ отъ Сливенъ, Д. П. Мандаджиевъ Казанлѫкъ, Василъ Хр. Попповъ Медвѣнъ, Маринъ Пен., Т. Колевъ отъ Ямболъ, Динко Миховъ, Стефанъ. Георгиевъ, Митю П. Маджоровъ отъ Ямболъ.

Събралъ: Илия Кънчевъ.

БУРГАСЪ

Михаилъ Богдановъ телеграф., Матей Ив. Пренеровъ, Панайотъ Христовъ, А. Апостоловъ, В. Динчовъ, Никола Димитровъ телеграф. Никола К. Старчевъ, телегр. Никола В. Кодуковъ, Левчю Поповъ, Г. Димитровъ, Т. Николовъ, Г. И. Милошевъ, В. Ивановъ, Д. Д. Урумовъ отъ (Ст.-Загорецъ) Д. Пѣевъ, Стефанъ Стояновъ, Панайотъ Буцовъ Ямболецъ, Илия Лиговъ, Василъ Петровъ Ямболецъ, Матей Кирковъ отъ Сопотъ.

Събралъ: Василъ Петровъ

САМАКОВЪ

Г-ци Т. Крьстева отъ Ямболъ, З. М. Димитрева отъ Дупница, Марийка М. Величкова отъ Т--Пазарджикъ, Недѣлка Х. Паниеова Т.-Пазардж., Спаска Кирова отъ Ямболъ Марийка Х. Кузева отъ Белево, Евгени Коцева. Т.-Пазар., Костадинка Крепнева.

Събрала: Марийка Н. П. Иванова.

Чепеларе

Г. г. Вѫчо Дѣчовъ (2 тѣла), Гѫчю Н. Митовъ, Горчю Мерджановъ, Нешю Ивановъ, Стефанъ Георгиевъ Никола Ив. Чичовски, Ибраимъ-Хага, Подпоручикъ Бозовски, Василъ П. Мариновъ, Василъ П. Николовъ, Атанасъ Глигоровъ, Атанасъ Найденовъ, Василъ Стояновъ, Василъ П. Стояновъ, Стоянъ Брадиновъ, Лука Каровъ, Дойчо С. Каровъ, Андонъ Найденовъ, и Мустафа Доспатски.

Събралъ: В. Дѣчовъ

Садово

Ученици отъ Княжеското Практ. Земледѣлческо училище.

КЛАССЪ III

Г. г. В. Т. Ахмаковъ отъ г. Сливенъ, Христо Янчевъ и Цв. Кара Ивановъ отъ г. Плѣвенъ, А. С. Торомановъ отъ с. Стоикито, Никола М. Джоловъ отъ Панагюрище, А. С. Овчаровъ отъ г. Котель, Хр. Гуневъ отъ Казанлѫкъ, Л. Д. Гичевъ отъ Перущица, Пеню Георгиевъ отъ Чирпанъ, Станко Марковъ отъ Орѣховица, Янко Станковъ отъ Копадина, Русси Цвѣтковъ отъ с. Гюверджилий, Радой Ив. Шивачевъ отъ Нова-Загора, Д. Д. Габеровъ отъ Хасково, С. П. Куртевъ отъ с. Дълбоки, М. И. Абаджиевъ, отъ Сейменъ, Манолъ Стояновъ отъ Александрово, Савва С. Зафировъ отъ с. Хрищени, Вълко С. Водиничаровъ отъ Бургасъ, В. П. Сѫбчевъ, Недѣлко Костовъ отъ Калоферъ, Ат. Тодоровъ отъ Карнобатъ, Андонъ Ив. Бяновъ отъ Попово, Стоилъ Г. Благоевъ отъ с. Хаджиево. Н. Кр. Манговъ

КЛАССЪ II

Г. г. Константинъ Златановъ отъ с. Устина, Димитръ Калиновъ отъ Широка-Лѫка, Ат. С. Кемановъ отъ Т.-Пазарджикъ, Хр. Т. Кобиларовъ отъ Ихтиманъ Н. Г. Индженски отъ г. К.-Агачь, Ганю Диневъ отъ Брѣстовица, Арахангелъ Стояновъ отъ Салджиково, Никола Ст. Копчевъ отъ Клисура, Василъ Ингилиновъ отъ Казанлѫкъ. Н. Николовъ отъ Карнобатъ.

КЛАССЪ I

Ив. Н. Горневъ отъ Градецъ, Тодоръ Д. Чуклевъ отъ Панагюрище, Петръ Ивановъ отъ Карнобатъ, Стефанъ Т. Гудевъ отъ Градецъ. Събралъ В. Т. Ахмаковъ.

Велю Койчовъ Гелимановъ отъ Стрѣлча, Велю Христовъ отъ Пловдивъ, Маринъ С. Иовковъ отъ Садово, Хр. Ив. Унджиевъ оъъ Казанлѫкъ, Илия Костовъ отъ Садово, Динку Стоевъ отъ Кочачово, Георги Начевъ отъ Кочачево, Райко Желевъ отъ Садово, Михаилъ Петровъ отъ Садово, Динко Стояновъ отъ Садово Георги Дѣлевъ отъ Садово, Пани Мавродиевъ отъ Садово.

Събралъ: Хр. Ив. Унджиевъ

КНЯЖЕВО

Ученици отъ учеб. Занаятчийница

КЛАССЪ III

Г. г. Анастасъ Друмевъ отъ С.-Загора, Глигорий Коцовъ отъ Орхание, П. Н. Балѫкчиевъ отъ Сливенъ, Крьстю Келг-Тодоровъ отъ Русчукъ, Симеонъ Д. Дуковъ отъ Дебрь (Мак.), Д. Братановъ отъ Тетевенъ, Т. Минчевъ отъ Лѣсковецъ.

КЛАССЪ II

Атанасъ Кирловъ отъ О.-Пазаръ, Стати Минковъ отъ Русчукъ, Хараламби Христевъ отъ Кюстендилъ, Младенъ Стоичковъ отъ Мехамия (Мак.), М. Е. Крачковъ отъ Лѣсковецъ, Никола Марковъ отъ Ески-Джумая, Констандинъ II, Дѣли-Мановъ отъ Кюстендилъ, Д. Ивановъ Бебровски Списатель, Михаилъ Д. Арнаудовъ отъ Сливенъ, Стоянъ Д. Х. Радковъ отъ Русчукъ.

КЛАССЪ I

Никола П. Костадиновъ Ахѫ-челиби отъ с. Петково, Ангелъ Мариновъ отъ В.-Търново, Павелъ Икономовъ отъ О.-Пазаръ, Глигоръ Стаменовъ отъ Петерсбургъ, Димитръ Лазаровъ отъ Т.-Пазарджикъ, Веселинъ С. Пиянски отъ Кюстендилъ, Петко Продановъ отъ Казанлѫкъ, Василъ Хр. Печевъ отъ с. Карлово, Василъ Хр. Пипаловъ отъ Казанлѫкъ Ив. П. Т. Черкезовъ отъ Ески Ддумая, Георги Д. Мановъ отъ София, Стоянъ Георгиевъ отъ Ески-Джумая, Хр. Иваневъ отъ Тулча (Добруджа) Захария П. Свѣщаровъ, отъ Тулча, (Добруджа), Кириль Велчевъ отъ Тулчалия, Никола М. Бѫрдаровъ отъ Тетевенъ, Кирилъ П. Т. Мишаковъ отъ Ловечь, Георги К. Панайотовъ отъ София, Стефанъ Ганевъ отъ Ст.-Загора, Велизаръ Черговски отъ София, Димовъ желю отъ с. Липница, (Добруджа) Крьстевъ Стани отъ с. Липница (Добруджа) Атанасъ Малчевъ отъ с. Горнѣ Чамурлия.

Събралъ Драгой Топаловъ отъ Калоферъ.